

ضوابط خود اظهاری در پایش آلودگی محیط زیست

و

شیوه نامه های آزمایشگاه های معتمد

تهیه و تدوین :

معاونت محیط زیست انسانی

دفتر پایش فراگیر محیط زیست

زمستان ۱۴۰۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۶	بخش اول: تعاریف و مفاهیم
۷	تعاریف.....
۹	بخش دوم: خود اظهاری در پایش آلودگی محیط زیست
۱۰	۱-۲- اهداف.....
۱۰	۲-۲- تاریخچه.....
۱۱	۳-۲- مستندات قانونی.....
۱۳	۴-۲- گردش کار و فرایند خود اظهاری در پایش آلودگی.....
۱۵	۵-۲- وظایف واحدها در راستای پایش خوداظهاری.....
۱۶	۶-۲- پارامترهای مشمول خوداظهاری در پایش آلودگی.....
۱۶	۷-۲- خوداظهاری در واحدهای مشمول نصب سیستم های پایش لحظه ای و پیوسته.....
۱۶	۸-۲- دستورالعمل های فنی و استانداردها جهت اندازه گیری آلاینده های محیط زیست.....
۱۷	۹-۲- خوداظهاری در پایش آلودگی در مورد طرح ها و واحدهای مشمول ارزیابی زیست محیطی.....
۱۷	۱۰-۲- موارد تفویض اختیار به ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها.....
۱۸	بخش سوم : شیوه نامه های آزمایشگاه های معتمد
۱۹	۱-۳- شیوه نامه داخلی کمیته راهبری آزمایشگاه های معتمد.....
۲۲	۲-۳- الزامات عمومی فعالیت آزمایشگاه معتمد و فرایند صدور، تمدید و ارتقاء گواهینامه آزمایشگاه معتمد.....
۳۱	۳-۳- شیوه نامه تعیین پایه آزمایشگاه معتمد.....
۳۶	۴-۳- شیوه نامه رویه ممیزی و نظارت بر آزمایشگاه معتمد.....
۳۸	۵-۳- شیوه نامه انضباطی آزمایشگاه معتمد و نحوه رسیدگی به تخلفات.....
۴۴	۶-۳- شیوه نامه معیار مشمولیت واحدها و منابع انتشار پساب و هوا در اجرای طرح پایش خوداظهاری.....
۴۷	۷-۳- شیوه نامه تعیین پارامترهای مشمول خوداظهاری در پایش آلودگی.....

فرم ها و نمودارها

الف : فرمها

- ۶۹
- ۷۰ ..... ۱- فرم درخواست دریافت گواهینامه آزمایشگاه معتمد
- ۷۱ ..... ۲- فرم مستندات صدور مجوز آزمایشگاه معتمد
- ۷۲ ..... ۳- فرم مشخصات پرسنلی آزمایشگاه معتمد
- ۷۳ ..... ۴- فرمهای پارامترهای مورد درخواست در گروههای پایش
- ۷۷ ..... ۵- فرم های اعلام نتایج آزمایشگاه معتمد
- ۸۲ ..... ۶- فرم نظارت بر عملکرد آزمایشگاه معتمد در محل اندازه گیری
- ۸۳ ..... ۷- فرم بازدید از مکان آزمایشگاه معتمد جهت نظارت
- ۸۴ ..... ۸- فرم صورتجلسه انجام پایش خوداظهاری
- ۸۵ ..... ۹- فرم اطلاعات کالیبراسیون تجهیزات
- ۸۸ ..... ۱۰- فرم تایید پارامترهای آزمایشگاه معتمد
- ۸۹ ..... ۱۱- فرم گزارش پایش دستگاههای بی خطر ساز بیمارستانها

ب : نمودارها

- ۹۱ ..... ۱- گردش کار صدور، تمدید و ارتقاء گواهینامه آزمایشگاه معتمد
- ۹۲ ..... ۲- گردش کار خوداظهاری در پایش آلودگی

ضمیمه

- ۹۳
- ۹۴ ..... ۱- دستورالعمل ها، روش ها و تجهیزات پیشنهادی به منظور اندازه گیری آلایندههای زیست محیطی

مقدمه:

کشور ایران با دارا بودن منابع عظیم خدادادی و طیف وسیعی از واحدهای صنعتی، معدنی، تولیدی و خدماتی، محمل گسترده‌ای از فعالیت‌های انسانی است که در عین رفاه و رشد و ارتقاء اقتصادی، می‌تواند منجر به انتشار آلاینده‌ها به محیط زیست گردد. لذا پایش و اندازه‌گیری آلاینده‌های منتشره ناشی از فعالیت واحدها، نقش بسزایی در شناسایی و پیشگیری از تداوم آن‌ها دارد تا حفظ محیط زیست برای نسل‌های آینده محقق گردد.

با توجه به جایگاه حاکمیتی سازمان حفاظت محیط زیست و بر اساس اصل ۴۴ قانون اساسی، بخش مهمی از این مسئولیت، از طریق تعریف «آزمایشگاه‌های معتمد» و فرایند «خوداظهاری در پایش محیط‌زیست» مورد اقدام قرار گرفته است.

در این فرایند، که بر پایه اعتماد و شفافیت، مشارکت بخش خصوصی و استفاده از ظرفیت پایشی کشور همراه با نظارت پیوسته سازمان حفاظت محیط‌زیست استوار است، واحدهای مشمول خوداظهاری مسئولیت دارند تا ضمن رعایت ملاحظات زیست‌محیطی، نسبت به انجام خوداظهاری پارامترهای شاخص زیست‌محیطی در خروجی‌ها و محیط تحت تاثیر خود از طریق آزمایشگاه‌های معتمد مطابق ضوابط مترتب بر موضوع اقدام نمایند که این امر، مبین تعهد آن‌ها به اصول توسعه پایدار و مسئولیت‌های اجتماعی است.

آزمایشگاه‌های معتمد، نیز موظفند تحت نظارت مستمر و فعال ادارات کل حفاظت محیط‌زیست استان‌ها، با اجرای برنامه‌های پایش تخصصی، دقیق، صادقانه و بیطرفانه نقش خود را در فرایند خوداظهاری در پایش زیست‌محیطی ایفا نموده و نسبت به حفظ و ارتقاء کیفی و کمی خود اقدام نمایند.

در این خصوص، با توجه به تدوین ضوابط و دستورالعمل‌های جدید از جمله ایجاد و توسعه سامانه جامع محیط‌زیست، ابلاغ ماده ۲۷ قانون مالیات بر ارزش افزوده، ابلاغ آیین‌نامه‌های اجرایی قوانین پایشی مانند تبصره ۲ ماده ۱۸ قانون حفاظت خاک، ابلاغ آیین‌نامه واحدهای مشمول خود اظهاری و... و از سوی دیگر تغییر برخی ارزش‌های قبلی مانند نحوه ممیزی و صدور گواهینامه آزمایشگاه‌های معتمد که در حال حاضر از طریق درگاه ملی مجوزهای کسب و کار می‌باشد، ضرورت بازنگری و بروزرسانی ضوابط قبلی احصاء گردید. لذا با همکاری دفاتر ستادی و نظر سنجی از همکاران ادارات کل و در نظر گرفتن دغدغه‌های کلیه ذینفعان ضوابط مزبور و شیوه‌نامه‌ای ذیل آن با محوریت دفتر پایش فراگیر محیط زیست به‌روزرسانی گردید، مجموعه‌ای که در دست دارید، مشتمل بر شیوه‌نامه‌ها، ضوابط و مقرراتی است که جهت اجرای هرچه بهتر این فرایندها تدوین گردیده است. بدیهی است که مجموعه حاضر می‌تواند با دریافت نظرات کارشناسان و متخصصان امر، در آینده مورد بازنگری و اصلاح قرار گیرد.

احمد طاهری

مدیر کل دفتر پایش فراگیر محیط زیست

بخش اول

تعاریف

تعاریف

- جهت رعایت اختصار، عبارات و اصطلاحات زیر در معنای تناظر آن به کار می رود:
  - سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست
  - اداره کل: اداره کل حفاظت محیط زیست استان
  - دفتر پایش: دفتر پایش فراگیر محیط زیست
  - کمیته راهبری: کمیته راهبری آزمایشگاه‌های معتمد در دفتر پایش فراگیر.
  - کارگروه ستادی: کارگروه کارشناسی آزمایشگاه معتمد در دفتر پایش فراگیر.
  - کارگروه استانی: کارگروه کارشناسی آزمایشگاه معتمد در اداره کل.
- گواهینامه: گواهینامه آزمایشگاه معتمد که با شرایط و محتوای مندرج در ماده ۷ شیوه نامه "الزامات عمومی فعالیت آزمایشگاه معتمد و فرایند صدور، تمدید و ارتقاء گواهینامه آزمایشگاه معتمد" با عنوان نامه تاییدیه پارامتر از طریق ادارات کل استان‌ها برای آزمایشگاه معتمد ارسال می گردد.
- پایش / پایش آلودگی: در این ضوابط عبارت از فرایند نمونه برداری، آماده سازی و سنجش پارامترهای شاخص آلودگی از منابع آلاینده و زیستی و ارائه گزارش نتایج می باشد.
- واحدهای مشمول: واحدهایی که طبق تبصره (۴) ماده (۱۱) قانون هوای پاک - مصوب ۱۳۹۶- و تبصره (۲) ماده (۱۸) قانون حفاظت از خاک - مصوب ۱۳۹۸- و مطابق با ضوابط خوداظهاری در پایش آلاینده‌گی، موظف به انجام خوداظهاری در پایش می باشند. (ارجاع به شیوه نامه معیار مشمولیت واحدها و منابع انتشار پساب و هوا در اجرای طرح پایش خوداظهاری).
- پارامترهای مشمول خود اظهاری: پارامترهایی مشمول اجرای خوداظهاری می شوند که جزء استانداردهای اعلامی سازمان باشند (ارجاع به شیوه نامه تعیین پارامترهای مشمول خوداظهاری در پایش).
- خوداظهاری: اظهار وضعیت آلاینده‌گی واحدهای مشمول از طریق آزمایشگاه‌های معتمد سازمان، مطابق با ضوابط خوداظهاری در پایش آلودگی محیط زیست و ثبت در سامانه.
- آزمایشگاه معتمد: آزمایشگاهی است که صلاحیت آن جهت سنجش پارامترهای شاخص آلودگی زیست محیطی بر اساس ضوابط و مقررات جاری سازمان، احراز گردیده است.
- واحد (درخواست کننده): کلیه واحدهای مشمول (مسئولین حقوقی و حقیقی) اجرای طرح خوداظهاری در پایش آلودگی محیط زیست بر اساس ضوابط و مقررات جاری.
- متقاضی: هر شخص حقوقی که درخواست اخذ صلاحیت انجام پایش پارامترهای زیست محیطی مطابق با شرایط احراز گواهینامه آزمایشگاه معتمد را دارد.
- ارجاع کار: فرایندی سیستمی است که بر اساس ضوابط ارجاع کار، آزمایشگاه‌های معتمد جهت پایش واحدهای مشمول تعیین و مراتب توسط سازمان به آنها ارجاع می گردد.

- **کارشناس ذیصلاح:** کارشناسی که از سوی آزمایشگاه معتمد جهت انجام فرایندهای این شیوه نامه معرفی گردیده است و سوابق آموزشی، کاری، مدرک تحصیلی و سایر شاخص‌های تعریف شده و مصوب در شیوه نامه را دارا می باشد.
- **پرسنل امتیاز آور:** نیروی کاری معرفی شده توسط آزمایشگاه معتمد که ملزم به اشتغال تمام وقت در آن آزمایشگاه می باشد.
- **فضای آزمایشگاهی:** بخشی از ساختمان است که دارای استانداردهای معرفی شده در این ضوابط جهت انجام امور آزمایشگاهی می باشد.
- **گروه پایش:** شامل ۳ گروه هوا و صدا، گروه آب و پساب و گروه خاک و پسماند می باشد که در ۳ حوزه تخصصی هوا و صدا (صدا، منابع ثابت و منابع سیار)، فیزیکوشیمیایی (شیمی، هیدروکربن ها، فلزات سنگین)، بیولوژی (میکروبیولوژی و پایش دستگاه‌های بی خطر ساز) مورد بررسی قرار می گیرند.
- **پایش دستگاه‌های بی خطر ساز:** پایش صحه گذاری عملکرد دستگاه‌های بی خطر ساز (استریلیزاسیون) مراکز درمانی، بهداشتی و بیمارستانی که در این ضوابط به اختصار پایش دستگاه‌های بی خطر ساز ذکر می شود.
- **پایه:** نشان دهنده توانمندی آزمایشگاه معتمد در هر گروه پایشی می باشد (ارجاع به شیوه نامه تعیین پایه آزمایشگاه معتمد)
- **تخلف:** عدم رعایت ضوابط، الزامات و شیوه نامه های ابلاغی سازمان در خصوص انجام خوداظهاری واحدهای مشمول توسط آزمایشگاه‌های معتمد می باشد.
- **مدیر فنی آزمایشگاه:** فرد متخصص واجد شرایطی است که مدیریت آزمایشگاه را در زمینه مسائل فنی، کنترل کیفی، تأیید گزارش‌ها بر عهده دارد.
- **ابلاغ:** اطلاع رسانی و ارسال کلیه مصوبات، تصمیمات و آراء صادره از کمیته‌ها و کارگروه‌های موضوع این شیوه نامه که از طریق مکاتبه اداری (مکانیزه یا غیر مکانیزه)، سامانه جامع محیط زیست و درج در سایت رسمی سازمان انجام می شود.
- **آزمایشگاه کارفرما:** آزمایشگاه معتمدی است که بخشی از خدمات پایش آلودگی خود را با رعایت شرایط مندرج در این ضوابط به آزمایشگاه معتمد دیگر (آزمایشگاه همکار) واگذار می نماید.
- **آزمایشگاه همکار:** آزمایشگاه معتمدی است که پایش های آلودگی مورد تقاضای آزمایشگاه کارفرما را با رعایت شرایط مندرج در این ضوابط انجام می دهد.
- **سامانه:** سامانه جامع محیط زیست کشور به آدرس <https://iranemp.ir>
- **درگاه ملی:** درگاه ملی مجوزهای کسب و کار بستری اینترنتی تحت مدیریت دبیرخانه «هیات مقررات زدایی و بهبود محیط کسب و کار» است که برای همه کسب و کارهای موجود در کشور، شرایط مدارک، مجوزهای پیش نیاز، هزینه و زمان صدور مجوز را شفاف و قابل فهم ارائه می کند. آدرس <https://mojavez.ir>

بخش دوم :

خود اظهاری در پایش آلودگی محیط زیست

۱- اهداف

واگذاری برخی از وظایف تصدی گری سازمان به منظور اعمال ارتقاء سیاست گذاری، هدایت و نظارت، توانمندسازی بخش های مختلف جامعه و تقویت فرهنگ خوداظهاری در پایش آلودگی های زیست محیطی از سوی صاحبان و مسئولین تمامی مراکز و واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی و خدماتی، همچنین افزایش توجه به موضوع حفاظت از محیط زیست در کلیه بخش ها و در سطوح مختلف جامعه.

۲- تاریخچه

توسعه و گسترش منابع آلودگی از یک طرف و لزوم کوچک شدن مسئولیت های دولت از طرف دیگر موجب گردید که در دیدگاه سنتی در انجام کلیه امور توسط دولت تغییری اساسی صورت گیرد. در این راستا به موجب بند الف ماده ۶۱ قانون برنامه چهارم، خوداظهاری در پایش مطرح و استمرار آن در بند ب ماده ۱۹۲ قانون برنامه پنجم توسعه و همچنین ماده ۱۲۳ قانون برنامه پنجساله ششم مورد تاکید قرار گرفت.

- بند الف ماده ۶۱ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی:

دولت مکلف است طرح خوداظهاری برای پایش منابع آلوده کننده را آغاز نماید. کلیه واحدهای تولیدی، خدماتی و زیر بنایی باید بر اساس دستورالعمل سازمان حفاظت محیط زیست نسبت به نمونه برداری و اندازه گیری آلودگی ها و تخریب های خود اقدام و نتیجه را به سازمان مذکور ارائه دهند. واحدهایی که تکالیف این بند را مراعات ننمایند، مشمول ماده (۳۰) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ خواهند بود.

- بند ب ماده ۱۹۲ قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی:

ماده ۱۹۲- به منظور کاهش عوامل آلوده کننده و مخرب محیط زیست کلیه واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی موظفند:

بند ب- نسبت به نمونه برداری و اندازه گیری آلودگی و تخریب زیست محیطی خود اقدام و نتیجه را در چارچوب خود اظهاری به سازمان حفاظت محیط زیست ارائه نمایند. واحدهایی که قابلیت و ضرورت نصب و راه اندازی سامانه (سیستم) پایش لحظه ای و مداوم را دارند باید تا پایان سال سوم برنامه، نسبت به نصب و راه اندازی سامانه (سیستم) های مذکور اقدام نمایند. متخلفین مشمول ماده ۳۰ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ می شوند.

بند ج- مشخصات فنی خود را به نحوی ارتقاء دهند که با ضوابط و استانداردهای محیط زیست و کاهش آلودگی و تخریب منابع پایه بالخص منابع طبیعی و آب تطبیق یابد.

۳- مستندات قانونی

- بند ۵ سیاست های کلی محیط زیست ابلاغی مقام معظم رهبری: «پایش مستمر و کنترل منابع و عوامل آلاینده‌ی هوا، آب، خاک، آلودگی‌های صوتی، امواج و اشعه‌های مخرب و تغییرات نامساعد اقلیم، و الزام به رعایت استانداردها و شاخص‌های زیست‌محیطی در قوانین و مقررات، برنامه‌های توسعه و آمایش سرزمین»
- ماده ۱۲۳ قانون برنامه پنجساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران: موضوع لازم الاجرا بودن سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری
- تبصره ۳ ماده ۱۱ قانون هوای پاک: واحدها و پروژه‌های بزرگ و متوسط درحال فعالیت یا جدید که برحسب قوانین و مقررات مشمول ارزیابی زیست‌محیطی می‌باشند، موظف به نصب و راه‌اندازی سامانه‌های پایش برخط لحظه‌ای (آنلاین) و ارسال اطلاعات روزآمد به مرکز پایش سازمان می‌باشند. صدور و تمدید پروانه‌های بهره‌برداری آنها، منوط به اجرای این تبصره است
- تبصره ۴ ماده ۱۱ قانون هوای پاک: کلیه مراکز، واحدهای صنعتی و تولیدی حسب تشخیص سازمان مکلفند نسبت به نمونه برداری و اندازه گیری آلودگی هوا، در فاصله زمانی ممکن و در چهارچوب خوداظهاری در پایش اقدام کنند.
- ماده ۱۶ قانون هوای پاک: کسانیکه از انجام بازرسی ماموران سازمان حفاظت محیط زیست برای نمونه برداری و تعیین میزان آلودگی ناشی از فعالیت مراکز صنعتی، تولیدی، معدنی، خدماتی، عمومی و کارگاهی ممانعت کنند و یا اسناد و مدارک و اطلاعات خلاف واقع ارائه نمایند به حداقل جزای نقدی درجه هفت و در صورت تکرار به حداقل جزای نقدی درجه چهار موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی محکوم می شوند.
- تبصره ۲ ماده ۱۶ قانون هوای پاک: آزمایشگاه‌های معتمد و همکار نیز در صورت ارائه گزارش غیر واقع، به جزای نقدی درجه شش موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی محکوم و در صورت تکرار، تعلیق و یا لغو امتیاز می شوند.
- ماده ۱۸ قانون حفاظت از خاک: به‌منظور کاهش آلاینده‌گی، تمامی واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی، زیربنایی و معدنی موظفند نسبت به پایش آلودگی خاک اقدام و نتیجه را در چهارچوب خوداظهاری پایش محیط‌زیست به سازمان ارائه کنند. نام واحد مستنکف، توسط سازمان در فهرست واحدهای آلاینده موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷ قرار می گیرد.
- ماده ۲۷ قانون مالیات بر ارزش افزوده (عوارض سبز): واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی و خدماتی آلاینده که به تشخیص سازمان حفاظت محیط‌زیست، حدود مجاز و استانداردهای زیست‌محیطی را رعایت نمی‌کنند، در صورتی که در مهلت زمانی که توسط سازمان مزبور برای آنها تعیین می‌شود، نسبت به رفع آلاینده‌گی خود اقدام نمایند، براساس معیارهایی نظیر شدت، مدت، نوع و مکان آلاینده‌گی با نرخهای نیم‌درصد، یک‌درصد و یک و نیم‌درصد، به‌ماخذ فروش کالا یا خدمات، مشمول عوارض سبز می‌شوند. این حکم در مورد کلیه واحدهای آلاینده، اعم از واحدهای معاف و

غیرمعاف، صادراتی و واحدهای مستقر در مناطق آزاد تجاری- صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی جاری است. معیارهایی که در تعیین سطح آلاینده‌گی واحدها، مبنای عمل سازمان محیط زیست قرار می‌گیرد، حداکثر سه‌ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون، توسط کارگروهی متشکل از نمایندگان سازمان حفاظت محیط‌زیست و وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، کشور و امور اقتصادی و دارایی (سازمان) تهیه می‌شود و به تصویب هیات وزیران می‌رسد. میزان فروش واحدهای موضوع این ماده براساس سامانه مودیان یا اظهارنامه‌ای که به همین منظور به سازمان ارائه می‌شود، تعیین می‌گردد.

تبصره ۱: در صورتی که واحدهای موضوع این ماده، دارای خطوط تولیدی مجزا با محصول مستقل از هم باشند عوارض سبز صرفاً از خطوط آلاینده دریافت می‌شود.

تبصره ۳: سازمان حفاظت محیط‌زیست مکلف است حداکثر ظرف شش‌ماه پس از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، پایگاه اطلاعاتی واحدهای آلاینده را ایجاد نماید و امکان دسترسی برخط سازمان به سامانه مزبور را فراهم کند. سازمان حفاظت محیط زیست موظف است نام واحدهای آلاینده و سطح آلاینده‌گی آنها را در پایگاه مزبور درج نموده و آن را مستمراً به‌روزرسانی کند.

تبصره ۴: در صورتی که سازمان حفاظت محیط زیست نام واحدی را در پایگاه واحدهای آلاینده درج نماید یا سطح آلاینده‌گی آن واحد را در پایگاه مزبور افزایش دهد، واحد موردنظر از ابتدای دوره مالیاتی بعد، حسب مورد، مشمول عوارض سبز می‌شود، یا نرخ عوارض مزبور برای آن واحد افزایش می‌یابد.

تبصره ۵: در صورتی که سازمان حفاظت محیط زیست نام واحدی را از پایگاه واحدهای آلاینده حذف نماید، یا سطح آلاینده‌گی آن واحد را در پایگاه مزبور کاهش دهد، واحد موردنظر از ابتدای همان دوره، حسب مورد، از پرداخت عوارض سبز معاف می‌شود، یا نرخ عوارض مزبور برای آن واحد کاهش می‌یابد.

تبصره ۶: سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است حداکثر ظرف یک‌ماه از تاریخ درخواست واحد آلاینده، در خصوص رفع یا کاهش آلاینده‌گی آن واحد اعلام نظر نماید و هرگونه تغییر در وضعیت واحد موردنظر را در پایگاه اطلاعاتی واحدهای آلاینده منعکس نماید. در صورت عدم اعلام نظر سازمان حفاظت محیط زیست در مهلت مقرر، واحد مزبور به صورت خودکار از فهرست واحدهای آلاینده خارج می‌شود.

تبصره ۸: در صورتی که پالایشگاه‌ها و نیروگاه‌هایی که سوخت اصلی آنها نفت کوره و نفت گاز نیست، در مقاطع خاصی از سال با درخواست دولت، مجبور به استفاده از سوخت‌های مزبور شوند، سازمان حفاظت محیط زیست موظف است این موضوع را در احتساب سطح و مدت آلاینده‌گی آن واحدها لحاظ نماید و افزایش آلاینده‌گی ناشی از استفاده نفت کوره و نفت گاز را مطابق با قبل از الزام مزبور محاسبه کند.

تبصره ۹: اعلام سازمان حفاظت محیط زیست صرفاً برای دوره‌های بعد از ثبت در سامانه ملاک اعتبار است و سازمان مذکور مجاز به اظهار نظر نسبت به رفع و یا آلاینده‌گی واحدهای تولیدی برای دوره‌های ثبت شده در سامانه تحت عنوان اصلاح و تصحیح اشتباه نیست.

۴- گردش کار و فرآیند خود اظهاری در پایش آلودگی

کلیه واحدها و اشخاص حقیقی و حقوقی که از سوی سازمان (ستاد، ادارات کل استانی و تابعه) ضرورت انجام نمونه برداری و پایش تشخیصی در خروجی‌ها و یا محیط‌های متاثر از فعالیتشان، به ایشان اعلام می‌گردد، موظفند با بهره‌گیری از خدمات آزمایشگاه‌های معتمد سازمان، نسبت به خوداظهاری (به صورت مقطعی و یا زمان‌بندی اعلام شده از سوی سازمان) اقدام نمایند. نتایج خوداظهاری می‌بایست در سامانه جامع محیط زیست ثبت گردد.

طرح خوداظهاری در پایش با استفاده از توانایی آزمایشگاه معتمد مطابق گردش کار ذیل به اجرا گذاشته می‌شود:

۴-۱- ابلاغ به واحد جهت انجام خود اظهاری از طرف سازمان:

اداره کل از واحدها درخواست گزارش خوداظهاری می‌نماید. پارامترهای مشمول خوداظهاری مطابق شیوه نامه تعیین پارامترهای مشمول خوداظهاری می‌باشد. چنانچه اداره کل تغییراتی در پارامترهای مورد نظر و فواصل زمانی اندازه‌گیری اعلام نماید، واحد موظف می‌باشد مطابق نظر اداره کل اقدام نماید.

تبصره: ابلاغ انجام خوداظهاری از اداره کل به واحد یک‌بار انجام شده و تا زمان ابلاغ بعدی قابلیت استناد دارد.

۴-۲- درخواست پایش خروجی واحد:

واحد از یکی از آزمایشگاه‌های معتمد درخواست می‌کند تا نسبت به پایش خروجی‌های واحد اقدام نموده و در صورت توافق، با عقد قرارداد (اعم از فاکتور و یا سایر اسناد مالی مربوطه) طبق ضوابط و مقررات خوداظهاری نسبت به انجام موضوع اقدام می‌نماید. تبصره: در صورتیکه برای هر یک از واحدها از طریق سامانه ارجاع انجام پذیرفت، آزمایشگاه مکلف است در مدت زمان سه روز تایید یا عدم تایید ارجاع درخواست کاری خود را در سامانه اعلام نماید.

۴-۳- اعلام برنامه پایش طرح‌های خوداظهاری در سامانه:

۴-۳-۱- آزمایشگاه معتمد مکلف است حداقل ۵ روز قبل از انجام پایش، برنامه زمانی (ترجیحاً ماهانه) به همراه ساعت تقریبی مراجعه (تاخیر مجاز تا ۲ ساعت) به واحد را در سامانه بارگذاری نماید.

تبصره: در موارد خاص، واحدهایی که به تشخیص ادارات کل می‌بایست در اسرع وقت مورد پایش قرار گیرند، این بازه زمانی می‌تواند کاهش یابد.

۴-۳-۲- چنانچه آزمایشگاه معتمد بنا بر ضرورت درخواست تغییر زمان پایش را داشته باشد، می‌تواند قبل از موعد نمونه برداری نسبت به لغو اعلام زمان قبلی و ثبت اعلام زمان جدید در سامانه با ثبت دلیل اقدام نماید.

تبصره ۱: لغو اعلام زمان نمونه برداری بر اساس مسائل داخلی آزمایشگاه صرفاً ۳ بار در فصل امکان‌پذیر می‌باشد.

تبصره ۲: آزمایشگاه معتمد می‌بایست در ثبت اعلام زمان جدید، بازه زمانی ۵ روزه را رعایت نماید.

۴-۳-۳- خوداظهاری واحدها توسط آزمایشگاه معتمد می‌بایست در روزهای کاری (شنبه الی پنجشنبه) صورت پذیرد. در صورت صلاحدید سازمان مبنی بر انجام پایش در ساعات غیراداری، ایام تعطیل و پایش شبانه، موارد می‌بایست به آزمایشگاه معتمد اطلاع رسانی گردد.

۴-۳-۴- در صورت بروز حادثه و یا گزارش آلودگی خاک با اعلام اداره کل، نیاز به رعایت اعلام زمان نمونه‌برداری ۵ روزه نمی‌باشد و واحد موظف است در اسرع وقت نسبت به انجام خوداظهاری اقدام نماید.

۴-۴- پایش واحد:

۴-۴-۱- آزمایشگاه معتمد پس از اعلام برنامه زمانی ۵ روزه در زمان مقرر (در همان فصل) نسبت به پایش خروجی‌های واحد متقاضی اقدام خواهد نمود. به هنگام انجام عملیات پایش خوداظهاری در واحد، می‌بایست فرم «صورتجلسه انجام عملیات خوداظهاری در پایش» توسط نماینده آزمایشگاه معتمد و نماینده واحد مورد پایش، تکمیل، امضاء و در سامانه ثبت گردد.

تبصره ۱: آزمایشگاه معتمد در صورت عدم همکاری واحد در امضای فرم، باید مراتب را با اداره کل محیط زیست استان مربوطه مطرح و نتیجه را در بخش توضیحات در سامانه اعلام نماید.

تبصره ۲: در صورتی که نمونه‌برداری از واحدی در تاریخ مشخص شده انجام پذیرفت، آزمایشگاه معتمد می‌بایست علت عدم انجام نمونه‌برداری را به همراه مستندات مربوطه در سامانه بارگذاری نماید.

۴-۴-۲- پایش و بازدید آزمایشگاه معتمد از واحدها می‌بایست به صورت تصادفی و بدون هماهنگی قبلی با واحد باشد.

تبصره ۱: در واحدهایی که الزام حراستی و امنیتی در خصوص ورود و خروج آزمایشگاه معتمد وجود دارد، می‌بایست هماهنگی‌های لازم در این خصوص با اداره کل استان مربوطه انجام گیرد.

تبصره ۲: پایش مراکز طبقه‌بندی شده و اعلام نتایج مربوط به آن، طبق تبصره ۱ ماده ۳ از "آیین نامه اجرایی تبصره ۳ ماده ۱۶ قانون هوای پاک" می‌باشد.

۴-۴-۳- آزمایشگاه معتمد موظف است در هنگام نمونه‌برداری در گروه‌های آب و پساب و خاک و پسماند، دو نمونه یکسان، برداشت نماید و نمونه دوم را جهت آنالیز در اختیار اداره کل استان محل استقرار واحد قرار دهد.

۴-۵- بارگذاری نتایج پایش توسط آزمایشگاه معتمد بر روی سامانه:

در خصوص ارائه گزارش پایش واحدها در قالب طرح خود اظهاری، آزمایشگاه معتمد موظف است نتایج پایش خود را حداکثر ظرف مدت ۲۲ روز پس از پایش در سامانه بارگذاری و تایید نهایی نماید.

تبصره ۱: در صورتی که ثبت اشتباه نتایج و یا عدم بارگذاری به موقع پایش در سامانه منجر به قرارگیری یا عدم قرارگیری نام واحدی در فهرست واحدهای آلاینده گردد، آزمایشگاه معتمد مسئول پاسخگویی به واحد مورد نظر می‌باشد، همچنین مطابق با ماده ۴ شیوه‌نامه تخلفات (عدم رعایت الزامات تهیه و بارگذاری گزارش پایش در قالب طرح خوداظهاری) با آزمایشگاه معتمد متخاطی برخورد خواهد شد.

تبصره ۲: در خصوص ارائه گزارش پایش دستگاه‌های بی‌خطر ساز، آزمایشگاه معتمد موظف است نتایج پایش خود را حداکثر ظرف مدت ۵ روز پس از پایش در سامانه بارگذاری و تایید نهایی نماید.

تبصره ۳: چنانچه نمونه برداری از یک واحد در روزهای پایانی فصل انجام شود، نتایج پایش آزمایشگاه معتمد می‌بایست تا انتهای همان فصل در سامانه بارگذاری و تأیید گردد.

تبصره ۴: آزمایشگاه معتمد می‌بایست صورتجلسه انجام خوداظهاری در پایش را در سامانه بارگذاری نماید.

تبصره ۵: در صورت مناسب نبودن مکان نمونه برداری، به هنگام ثبت نتایج در سامانه، مراتب می‌بایست به همراه توضیحات کامل آن در سامانه درج گردد.

تبصره ۶: آزمایشگاه معتمد موظف است قبل از تایید نهایی نتایج در سامانه، از صحت اطلاعات وارد شده اطمینان حاصل نماید. اصلاح نتایج بارگذاری شده در سامانه فقط یکبار در فصل و از طریق مکاتبه اداره کل استان محل استقرار واحد مورد پایش با دفتر پایش امکان پذیر می‌باشد.

۴-۶- انجام اقدامات قانونی مورد نظر سازمان :

ادارات کل گزارش‌های پایش خوداظهاری بارگذاری شده در سامانه را کنترل و جهت انجام اقدامات قانونی در اختیار مراجع ذیربط قرار می‌دهند.

تبصره ۱: در طرح‌های پایشی غیر خوداظهاری نظیر ISO، ارزیابی‌های اثرات زیست محیطی، آنالیز پسماندهای موضوع کنوانسیون بازل، مواد شیمیایی موضوع کنوانسیون استکهلم و روتردام، طرح‌های مطالعاتی و تحقیقاتی رعایت کلیه الزامات فنی توسط آزمایشگاه معتمد الزامی می‌باشد. بدیهی است در صورت عدم رعایت این الزامات توسط آزمایشگاه معتمد، مطابق با شیوه نامه انضباطی با آزمایشگاه مورد نظر برخورد خواهد شد.

تبصره ۲: رعایت کلیه مفاد ضوابط خوداظهاری در پایش در حین انجام موضوعات ارجاعی از سوی مراجع قضایی، توسط آزمایشگاه معتمد الزامی است.

۵- وظایف واحدها در راستای پایش خوداظهاری

کلیه واحدها مکلفند نسبت به ثبت و تکمیل اطلاعات موجود در پروفایل خود در سامانه اقدام نمایند. در این راستا واحدهایی که مشمول طرح خوداظهاری می‌باشند، باید در اجرای این طرح همکاری‌های لازم را طبق ضوابط تعریف شده معمول داشته و موارد ذیل را رعایت نمایند:

۵-۱- واحدها موظف می‌باشند کلیه خروجی‌های خود را در سامانه ثبت نمایند.

۵-۲- واحدها موظف به انجام پایش خروجی‌های خود به صورت فصلی می‌باشند. در صورت درخواست اداره کل برای تغییر این زمانبندی، واحد موظف است موارد اطلاع‌رسانی شده در سامانه را رعایت نماید.

تبصره ۱: مقاطع زمانی خوداظهاری و پایش آلودگی خاک در خصوص تبصره ۲ ماده ۱۸ قانون حفاظت از خاک به صورت سالیانه می‌باشد و از اولین فصلی که واحد انتشار آلودگی به محیط دارد، آغاز می‌شود.

تبصره ۲: بر اساس ماده ۱۴ قانون حفاظت از خاک، در صورت بروز یا شناسایی هرگونه آلودگی خاک، واحد یا شخص آلوده کننده بدون قید زمانی ملزم به اطلاع رسانی و عندالزوم انجام خوداظهاری خاک تحت نظارت اداره محیط زیست ذیربط می‌باشد.

۵-۳- واحدها موظف می‌باشند محدوده‌های زمانی عدم فعالیت خود را در سامانه اطلاع‌رسانی نمایند.

۴-۵- با توجه به لزوم پایش به صورت تصادفی و بدون هماهنگی قبلی، واحدهای مشمول موظف به انجام همکاری، در هر ساعت از شبانه روز (حتی تعطیلات رسمی)، جهت نمونه برداری و پایش کلیه خروجی‌ها و نقاط نیازمند پایش ثبت شده در سامانه می‌باشند.

۵-۵- با توجه به لزوم بازدید کارشناس نمونه بردار از فرایند تولید جهت تعیین و شناسایی منابع آلاینده و نشر در زمان پایش و نمونه برداری، واحد موظف به همکاری با کارشناسان اعزامی جهت نمونه برداری می‌باشد.

تبصره: نقاط نیازمند پایش در حوزه‌های نظیر خاک، پسماند، صدا، بو و ... توسط کارشناسان تخصصی ذیربط در ادارات کل تعیین و در سامانه ثبت می‌گردند. آزمایشگاه معتمد می‌تواند پیشنهادات نقاط تکمیلی نمونه برداری را به کارشناسان تخصصی اداره کل ارائه نماید.

۶-۵- واحد موظف است مکان نمونه برداری را طبق استانداردهای سازمان مهیا نماید، در غیر اینصورت نمونه برداری از خروجی موردنظر انجام نخواهد شد و گزارش عدم امکان نمونه برداری در سامانه به ثبت خواهد رسید.

۷-۵- واحد موظف است امکانات لازم جهت نمونه برداری بویژه از مکان‌هایی که نمونه برداری به سختی انجام می‌شود (از جمله نمونه برداری از دودکش‌ها) را فراهم نماید.

۸-۵- کلیه مکاتبات، ابلاغ‌ها و اخطارهای صادر شده برای واحدها از طریق سامانه، معتبر بوده و قابلیت استناد دارد.

۶- پارامترهای مشمول خوداظهاری در پایش آلودگی

طبق تقسیم‌بندی صورت گرفته بر اساس کدهای آیسیک، گروه‌های صنعتی، معدنی و مراکز خدماتی پارامترهای عمومی و شاخص برای منابع مختلف به شرح شیوه نامه شماره ۰۳ - ۷ - ۳ و بر روی سامانه قابل دسترسی می‌باشد.

تبصره ۱: با عنایت به تعیین پارامترهای مشمول طرح خوداظهاری برای هر واحدی، پایش پارامترهای خارج از شیوه نامه مذکور، در قالب طرح خوداظهاری تخلف محسوب شده و مطابق با شیوه نامه انضباطی آزمایشگاه‌های معتمد اقدام خواهد شد.

تبصره ۲: در صورت وجود امکان انجام پایش، کلیه پارامترهای مشمول خوداظهاری در یک واحد می‌بایست توسط آزمایشگاه معتمد پایش گردد. در صورت عدم انجام نمونه برداری و پایش همه پارامترهای مشمول در یک واحد، مطابق با شیوه نامه تخلفات با آزمایشگاه معتمد برخورد خواهد شد.

۷- خوداظهاری در واحدهای مشمول نصب سیستم‌های پایش لحظه‌ای و پیوسته

خوداظهاری در پایش آلودگی توسط آزمایشگاه‌های معتمد برای واحدهایی که اقدام به نصب سامانه پایش لحظه‌ای نموده‌اند، مطابق ضوابط مرتبط الزامی می‌باشد.

۸- دستورالعمل‌های فنی و استانداردها جهت اندازه‌گیری آلاینده‌های محیط زیست

جهت اندازه‌گیری آلاینده‌های زیست محیطی، فهرستی از پارامترهای گروه‌های پایش به تفکیک حوزه‌های تخصصی به همراه تجهیزات، روش‌های پیشنهادی، دستورالعمل فنی و شماره استاندارد تهیه گردیده که در انتهای این ضوابط موجود می‌باشد.

۹- خوداظهاری در پایش آلودگی در مورد طرح‌ها و واحدهای مشمول ارزیابی زیست محیطی

کلیه واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، معدنی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی مشمول ارزیابی اثرات زیست محیطی موظفند در کلیه مراحل انجام طرح در چارچوب ضوابط خوداظهاری، از طریق آزمایشگاه‌های معتمد و سامانه پایش لحظه‌ای نسبت به ارائه نتایج پایش آلودگی اقدام نمایند.

۱۰- موارد تفویض اختیار به ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها

در راستای سیاست‌های دولت مبنی بر تقویت وظایف حاکمیتی و نظارتی و کاهش تصدی‌گری‌ها، و همچنین با توجه به ابلاغیه شماره ۹۷/۴۹۰۴ مورخ ۱۳۹۷/۰۲/۲۶ سازمان در خصوص حدود اختیارات و مسئولیت‌های قابل تفویض به ادارات کل حفاظت محیط زیست استان‌ها موارد ذیل در زمینه آزمایشگاه‌های معتمد به ادارات کل تفویض می‌گردد:

الف- امور مربوط به صدور مجوز، ارتقاء و تمدید اعتبار گواهینامه آزمایشگاه‌های معتمد سازمان در محدوده استان براساس شیوه‌نامه شماره ۰۳-۲-۳.

ب- اقدام در خصوص میزان تنبیهات مترتب بر تخلفات آزمایشگاه معتمد مرتبط با بندهای ۱ الی ۳ ماده ۳ شیوه‌نامه انضباطی و ارائه پیشنهاد میزان تنبیهات در خصوص بندهای ۴، ۵ و ۶ ماده ۳ شیوه‌نامه مذکور به دفتر پایش و تبصره ۲ ماده ۱۶ قانون هوای پاک. تبصره: با توجه به نظارت عالی سازمان، دفتر پایش می‌تواند به موازات اقدامات تفویض اختیار شده به ادارات کل استان‌ها، رأساً نسبت به نظارت بر فعالیت آزمایشگاه معتمد اقدام نماید.

بخش سوم :

**شیوه‌نامه‌های
آزمایشگاه‌های معتمد**

مقدمه:

در راستای اجرای مصوبه شورای عالی اداری مبنی بر واگذاری امور غیرحاکمیتی دولت، دستورالعمل آزمایشگاه‌های معتمد در تاریخ ۱۳۷۹/۸/۱۸ توسط شورای وقت معاونین سازمان مصوب گردید. این دستورالعمل در سال ۱۳۹۰ بسط یافت و در سال ۱۳۹۲ نیز مورد بازنگری قرار گرفت. نظر به ضرورت تغییرات اساسی در دستورالعمل‌های پیشین بمنظور ارتقای جایگاه نظارتی سازمان، دستورالعمل مزبور بازنگری و در تاریخ ۱۳۹۴/۵/۲۴ با عنوان «ضوابط خوداظهاری در پایش و شیوه نامه‌های آزمایشگاه‌های معتمد» به تصویب شورای معاونین سازمان رسید. پس از هر بازبینی، آخرین نسخه این ضوابط در پورتال دفتر پایش به آدرس <https://monitoring.doe.ir> بارگذاری شده و قابل دسترسی برای عموم می‌باشد.

به منظور بررسی و تصویب کلیه موارد مربوط به طرح خوداظهاری و همچنین رسیدگی به موضوعات مرتبط با آزمایشگاه معتمد، از جمله درخواست صدور، تمدید و ارتقاء گواهینامه آزمایشگاه معتمد، گروه‌های کاری مختلف در سطح ستادی و استانی به شرح ذیل تعریف شده است:

۱- کمیته راهبری آزمایشگاه‌های معتمد:

۱-۱- وظایف کمیته:

بررسی و تصویب کلیه موارد نظیر ضوابط، مقررات، دستورالعمل‌ها، موارد ارجاعی از سوی ادارات کل و سایر موضوعات و اصلاحات مرتبط با شیوه‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های آزمایشگاه‌های معتمد و طرح خوداظهاری در پایش آلودگی، از وظایف این کمیته می‌باشد. تصمیمات نهایی پس از تصویب در کمیته، توسط معاون محیط زیست انسانی و حسب مورد مدیر کل دفتر پایش جهت اجرا به ادارات کل ابلاغ خواهد شد.

تبصره: در صورت نیاز نظرات کتبی دفاتر تخصصی در ارتباط با موارد اصلاحی در کمیته اخذ می‌گردد.

۱-۲- اعضای کمیته

اعضای اصلی:

- مدیر کل دفتر پایش تحت عنوان رئیس کمیته آزمایشگاه‌های معتمد
- معاون دفتر پایش
- دبیر کمیته راهبری آزمایشگاه‌های معتمد (ابلاغ شده توسط معاون محیط زیست انسانی)
- مسئولین بخش‌های تخصصی دفتر پایش

اعضای مدعو (اعضایی که حسب مورد جهت حضور در جلسه کمیته از آنها دعوت بعمل می‌آید):

- نمایندگان دفاتر حوزه معاونت محیط زیست انسانی

- نمایندگان ادارات کل حفاظت محیط زیست
- نماینده دفتر حقوقی سازمان
- نماینده دفتر بازرسی، ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات
- نماینده اداره حراست
- نماینده انجمن صنفی آزمایشگاه‌های معتمد

تبصره ۱: کمیته با حضور ۲/۳ اعضاء ثابت تشکیل و تصمیمات آن با اکثریت آراء (۱+۵۰٪) رسمیت خواهد یافت.

۲- کارگروه کارشناسی آزمایشگاه معتمد:

کارگروه کارشناسی آزمایشگاه معتمد شامل کارگروه استانی (در ادارات کل) و کارگروه ستادی (در دفتر پایش) می‌باشد. بررسی کارشناسی موضوعات مربوط به آزمایشگاه معتمد و رسیدگی به درخواست صدور، تمدید و ارتقاء گواهینامه آزمایشگاه‌های معتمد از وظایف این کارگروه می‌باشد.

۲-۱- کارگروه استانی:

۲-۱-۱- اعضای کارگروه استانی:

- معاون محیط زیست انسانی (رئیس کارگروه)
- رئیس اداره امور آزمایشگاه‌ها
- دبیر کارگروه
- کارشناسان مرتبط
- نماینده نظارت و بازرسی
- نماینده حقوقی
- نماینده حراست

تبصره ۵: انتخاب دبیر کارگروه استانی حسب تشخیص و صلاحدید مدیرکل استان می‌باشد.

۲-۱-۲- فرایند بررسی و تصویب موضوعات در کارگروه استانی

درخواست صدور، تمدید و ارتقاء گواهینامه آزمایشگاه‌های معتمد (تمدید و ارتقاء پس از ایجاد شرایط در درگاه) از سوی متقاضی بر روی درگاه بارگذاری می‌گردد. پس از بررسی کارشناسی مدارک و مستندات، ممیزی (در قالب فرم‌های ارائه شده) و انجام تست مقایسه‌ای در ادارات کل استان‌ها با لحاظ تمامی ضوابط مندرج در ضوابط، مراتب در کارگروه استانی طرح و در صورت تایید مدیرکل استان در سامانه، تأییدیه‌ای (مطابق فرم ۱۱/۰۳-۴/ف) به آزمایشگاه معتمد ارسال و رونوشت آن به دفتر پایش منعکس می‌گردد.

۲-۲- کارگروه ستادی:

۲-۲-۱- اعضای کارگروه ستادی:

- معاون دفتر پایش

- کارشناس رابط استان
- مسئولین بخش‌های تخصصی مرتبط

۲-۲-۲- فرایند بررسی و تصویب موضوعات در کارگروه ستادی

چنانچه اداره کل فاقد توانمندی در ارائه نمونه در برخی بخش‌های مورد تقاضای آزمایشگاه معتمد باشد، مستندات مورد نیاز جهت بررسی مدارک و ارائه نمونه به استان توانمند همجوار یا عندالزوم دفتر پایش ارسال می‌گردد. پس از بررسی کارشناسی مدارک و مستندات و انجام تست مقایسه‌ای در دفتر پایش مراتب در کارگروه ستادی طرح می‌گردد و در نهایت جهت طرح در کمیته استانی به اداره کل درخواست‌کننده ارسال می‌گردد.

شماره شیوه نامه: ۳-۲-۰۳

**عنوان: الزامات عمومی فعالیت آزمایشگاه معتمد و فرایند صدور، تمدید و ارتقاء
گواهینامه آزمایشگاه معتمد**

این شیوه نامه، به منظور توصیف روند اجرایی صدور، تمدید و ارتقاء گواهینامه و همچنین الزامات عمومی فعالیت آزمایشگاه معتمد تهیه گردیده است.

ماده ۱- شرایط احراز گواهینامه

متقاضی آزمایشگاه معتمد در بخش های دولتی و غیر دولتی جهت دریافت گواهینامه باید دارای شرایط عمومی و فنی به شرح ذیل باشد:

۱-۱- فضای آزمایشگاهی

۱-۱-۱- هر آزمایشگاه با توجه به نوع کاربری و حجم فعالیت های خود، باید از لحاظ فنی، ایمنی و ساختار آزمایشگاهی، کلیه مجوزهای جاری کشور در حوزه تاسیس و کاربری فضا به عنوان آزمایشگاه را از مراجع ذیصلاح اخذ و جهت تایید صلاحیت همکاری با سازمان ویژگی ها و شرایط ذیل را دارا باشد.

۱-۱-۲- حداقل مساحت لازم برای مجموع بخش های مختلف آزمایشگاهی و اداری متعارف، ۷۵ مترمربع می باشد که این میزان پس از بازدید کارشناسی اداره کل و یا دفتر پایش با توجه به نوع فعالیت، تعداد پارامترهای قابل سنجش و بخش های مورد تقاضا تا ۲۰ متر مربع قابل تغییر می باشد.

۱-۱-۳- مجزا بودن فضای آزمایشگاهی از فضای اداری

۱-۱-۴- دارا بودن کلیه استانداردهای لازم جهت تایید صلاحیت یک آزمایشگاه نظیر متناسب بودن ابعاد آزمایشگاه با نوع آنالیزها و حجم فعالیت های آزمایشگاهی، فضای مناسب آزمایشگاهی جهت آماده سازی نمونه و قرار دادن تجهیزات حساس، سکونندی مناسب آزمایشگاهی با پوشش مناسب و قابل شستشو، تامین شرایط مناسب دمایی، رطوبت و نور، تامین سیستم های تهویه مناسب، و دفع مناسب پساب های آلوده و پسماندها.

۱-۱-۵- اتخاذ تدابیر ایمنی در آزمایشگاه از جمله نصب جعبه کمک های اولیه، چشم شور، دوش اضطراری، کپسول های آتش نشانی و ... ضروری می باشد.

۱-۱-۶- برای ۲ گروه پایش آب و پساب و همچنین خاک و پسماند، وجود سکونندی در حد ضرورت الزامی است.

۱-۱-۷- در گروه پایش هوا و صدا، در صورتیکه آزمایشگاه معتمد قابلیت اندازه گیری ذرات خروجی دودکش را دارد وجود سکونندی در حد ضرورت الزامی است.

۲-۱- نیروی متخصص

۱-۲-۱- هر متقاضی آزمایشگاه معتمد در صورت به کارگیری سمت های ذیل ملزم به معرفی و ثبت سمت و مشخصات (شامل اطلاعات فردی، رشته تحصیلی و سابقه کار) افراد متخصص مرتبط با گروه های پایش مورد تقاضا به تفکیک ذیل می باشد:

- مدیر ارشد

- مدیر فنی
- کارشناس فنی
- کارشناس نمونه بردار
- همکار فنی

تبصره ۱: حداقل افراد معرفی شده شامل مدیر فنی و کارشناس فنی می باشد.

تبصره ۲: تکرار اسامی در عناوین تعریف شده در صورت ارائه مستندات مرتبط با شرایط احراز مسئولیت مجاز می باشد. لیکن این موضوع در تعیین پایه تاثیر گذار خواهد بود.

تبصره ۳: کارشناس فنی و همکار فنی نمی تواند در جایگاه مدیر فنی، مدیر کیفی و یا مدیر ارشد باشد.

۱-۲-۲- وضعیت اشتغال مدیر فنی آزمایشگاه می بایست به صورت تمام وقت باشد.

۱-۲-۳- اعضای هیئت مدیره و کارشناسان امتیازآور یک آزمایشگاه معتمد (با هر عنوان) مجاز به فعالیت در دیگر آزمایشگاه های معتمد، مراکز و واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی و خدماتی مشمول پایش خوداظهاری نمی باشند.

۱-۲-۴- آزمایشگاه تقاضای موظف است نمونه بردار ذیصلاح و آموزش دیده خود را در بخش های مختلف مورد تقاضا معرفی نماید (پیوست ۳/۰۳-۴/ف).

۱-۲-۵- کارشناسان آزمایشگاه معتمد باید دارای کارت شناسایی عکس دار معتبر باشند به طوری که در حین کنترل و نظارت، احراز هویت آنان امکان پذیر باشد.

۱-۲-۶- پرسنل آزمایشگاه معتمد می بایست در زمینه تخصص مورد تقاضا دارای گواهینامه های آموزشی از مراجع معتبر علمی، دانشگاهی و سایر مراجع ذیصلاح مورد تایید سازمان باشند.

۱-۲-۷- صرفاً سوابق کار معتبر (ارایه شده از آزمایشگاه های معتمد، آزمایشگاه های سازمان، بخش های آزمایشگاهی مرتبط با محیط زیست کلیه ارگان ها، یا مراکز علمی - تحقیقاتی) مورد قبول می باشد.

۱-۲-۸- رشته های تحصیلی مورد قبول برای نیروهای متخصص و ضرایب اولویت آن ها در گروه های پایش، به شرح ذیل است. حداقل مدرک تحصیلی برای نیروهای تخصصی، مدرک کارشناسی می باشد.

ردیف	رشته تحصیلی*	ضریب اولویت در گروه پایش**		
		آب و پساب	خاک و پسماند	هوا
۱	مهندسی محیط زیست - آلودگی هوا	۳	۳	۱
۲	مهندسی محیط زیست - آب و فاضلاب	۱	۲	۳
۳	مهندسی محیط زیست - مواد زائد جامد	۲	۱	۳
۴	مهندسی منابع طبیعی - محیط زیست	۲	۱	۱
۵	علوم محیط زیست	۲	۲	۲
۶	شامل عنوان محیط زیست (مرتبط با پایش)	۲	۲	۲
۷	بهداشت محیط	۱	۱	۱
۸	بهداشت حرفه ای	۳	۳	۱

ضریب اولویت در گروه پایش**			رشته تحصیلی*	ردیف
هوا	خاک و پسماند	آب و پساب		
۲	۱	۱	شیمی (کلیه گرایشها)	۹
---	۳	۳	زیست شناسی (کلیه گرایشها)	۱۰
---	۳	۲	علوم دریایی (گرایش بیولوژی، اکولوژی، ...)	۱۱
---	۱	۱	علوم دریایی (گرایش شیمی و آلودگی)	۱۲
---	۳	۳	علوم آزمایشگاهی	۱۳
---	۳	۳	شیلات - دامپزشکی	۱۴
---	۱	۲	کشاورزی (خاکشناسی، صنایع غذایی و...)	۱۵
---	۱	۳	زمین شناسی - عمران - علوم خاک	۱۶
۳	---	---	هواشناسی - مکانیک - صنایع	۱۷
			سایر رشته‌های مرتبط***	۱۸

* رشته تحصیلی ذکر شده در این جدول عنوان دقیق مدرک تحصیلی نبوده و می‌تواند (بنا به تشخیص کمیته) شامل رشته‌هایی که منطبق با این عناوین کلی است، باشد.

** حداقل ضریب اولویت برای سمت‌های مدیر فنی، کارشناس فنی و کارشناس نمونه‌بردار/همکار فنی، به ترتیب ۱، ۲ و ۳ می‌باشد.

*** در خصوص سایر رشته‌های مرتبط، بر حسب مورد از طریق کمیته تصمیم‌گیری خواهد شد.

تبصره: تا زمان برگزاری دوره‌های آموزشی، کارشناسان ادارات کل موظفند در زمان آزمون مقایسه‌ای به صورت تئوری و عملی توانمندی کارشناس آزمایشگاه معتمد متقاضی را مورد ارزیابی قرار دهند، در صورت تایید کارشناس مذکور، تمدید یا صدور گواهینامه بلامانع می‌باشد، مشروط بر آنکه به محض برگزاری دوره‌های آموزشی، آزمایشگاه معتمد ضمن حضور در دوره‌های مذکور، گواهی مربوطه را دریافت و بر روی سامانه بارگذاری نمایند.

۳-۱-۳- تجهیزات مورد نیاز

۱-۳-۱- فهرست کلیه تجهیزات، دستگاه‌ها و مواد مورد استفاده توسط آزمایشگاه معتمد، بسته به نوع پارامتر قابل سنجش و روش مورد تایید برای هر آزمایش، می‌بایست بر روی سامانه بارگذاری گردد.

۱-۳-۲- برای تجهیزات آزمایشگاه‌های دولتی ذکر مدل، شماره سریال و شماره اموال و در خصوص تجهیزات مؤسسات غیردولتی ذکر شماره سریال آنها الزامی می‌باشد.

۱-۳-۳- کلیه آزمایشگاه‌های متقاضی معتمد موظفند گواهینامه‌های کالیبراسیون معتبر تجهیزات خود را در درگاه/سامانه بارگذاری نمایند.

تبصره ۱: اعتبار زمانی کالیبراسیون کلیه تجهیزات مورد استفاده در آزمایشگاه معتمد می‌بایست بر اساس گواهی ارائه شده توسط شرکت صادرکننده لحاظ گردد.

تبصره ۲: آزمایشگاه معتمد می‌بایست به صورت دوره‌ای کلیه گواهی‌های کالیبراسیون معتبر تجهیزات مورد استفاده را در سامانه بارگذاری نماید.

۱-۴- انجام آزمون مقایسه‌ای

۱-۴-۱- لازم است به منظور کنترل و بررسی صحت و دقت روش و نتایج آزمون، بررسی توانمندی آزمایشگاه‌های معتمد در پارامترهای مورد تقاضا و موارد فنی دیگر، حداقل یک مورد مقایسه بین آزمایشگاهی برای هر پارامتر درخواستی (مطابق فرم شماره ۴/۰۳-۴/۴) مندرج در شرح خدمات متقاضی آن انجام شود.

تبصره: در مواردی که اداره کل فاقد تجهیزات مرتبط با آزمون مقایسه‌ای باشد، مراتب به یکی از ادارات کل همجوار توانمند و یا عندالزوم دفتر پایش ارسال گردد.

۱-۴-۲- پس از دریافت نمونه توسط آزمایشگاه متقاضی جهت تست مقایسه‌ای، آزمایشگاه متقاضی موظف است نتایج به همراه مستندات مرتبط را، طی ۱۴ روز از هنگام تحویل نمونه، در درگاه / سامانه بارگذاری نماید. لازم به ذکر است در خصوص موارد ارسالی پس از موعد مقرر نتیجه ارائه شده باطل اعلام می‌گردد.

۱-۴-۳- در صورت عدم تایید برخی پارامترها در آزمون مقایسه‌ای، درخواست مجدد آزمایشگاه معتمد جهت انجام آزمون مجدد، بنا بر صلاحدید اداره کل استان مورد نظر می‌بایست با رعایت فواصل زمانی ۴۵ روز تا ۲ ماه صورت پذیرد.

۱-۴-۴- صحت مراحل سنجش، نحوه انجام آزمایشات و نتایج به انضمام مدارک مربوطه باید به تایید اداره کل استان یا دفتر پایش در درگاه برسد.

ماده ۲- اعتبار نتایج خوداظهاری

در خصوص ارائه گزارش پایش واحدهای مشمول خوداظهاری، آزمایشگاه معتمد موظف است نتایج پایش خود را حداکثر ظرف مدت ۲۲ روز پس از نمونه‌برداری (در خصوص پایش دستگاه‌های بی خطر ساز ۵ روز) در سامانه بارگذاری نماید.

تبصره: آزمایشگاه معتمد موظف است قبل از تایید نهایی نتایج در سامانه، از صحت اطلاعات وارد شده اطمینان حاصل نمایند.

۱-۲- نتایج اندازه‌گیری‌های انجام شده توسط آزمایشگاه معتمد برای مدت حداکثر فاصله زمانی بین دو پایش متوالی خوداظهاری دارای اعتبار می باشد که این فاصله زمانی بر اساس ضوابط خوداظهاری در پایش تعیین می‌گردد.

۲-۲- در صورت عدم تطابق نتایج پایش همزمان واحدی توسط سازمان با آزمایشگاه معتمد، نتایج سازمان ملاک عمل خواهد بود.

۲-۳- در فاصله زمانی بین دو پایش متوالی خوداظهاری، در صورتیکه سازمان اقدام به انجام پایش از واحد مذکور نماید در صورت مغایرت، نتایج سازمان ملاک عمل قرار خواهد گرفت.

تبصره: در صورت اقدام به منظور رفع آلودگی توسط واحد و آنالیز مجدد توسط معتمد، نتایج معتمد با تایید سازمان قابل استناد خواهد بود.

۲-۴- نتایج آزمایشات به همراه مستندات مورد درخواست در سامانه پس از ثبت توسط کارشناس ذیربط و تایید مدیر عامل آزمایشگاه معتمد در سامانه، قابل استناد می باشد.

۲-۵- نتایج خوداظهاری از طریق سامانه برای واحدهای متقاضی و ادارات کل قابل دسترس بوده و آزمایشگاه مجاز به ارائه نتایج پایش به صورت غیرسامانه‌ای نمی‌باشد و واحدهای متقاضی خوداظهاری در صورت نیاز به نسخه کاغذی می‌توانند خروجی لازم را از طریق سامانه دریافت نمایند.

۲-۶- آزمایشگاه در زمان تعلیق، مجاز به انجام هیچ گونه پایش زیست محیطی (پایش خوداظهاری و یا هرگونه پایشی که سازمان کارفرما یا ناظر پروژه پایش باشد) نمی‌باشد، لذا انجام پایش در مدت زمان مذکور تخلف محسوب گردیده و نتایج ارائه شده در این خصوص فاقد اعتبار می‌باشد.

۲-۷- در صورت انقضای تاریخ اعتبار گواهینامه آزمایشگاه معتمد، نتایج آزمایشات انجام شده پس از آن در صورت ارائه درخواست تمدید در مهلت مقرر (طبق ماده ۸ شیوه نامه)، به درخواست اداره کل و تأیید دفتر پایش، تا ۱۵ روز مورد پذیرش می‌باشد و پس از آن فاقد هرگونه اعتباری خواهد بود.

ماده ۳- عملکرد آزمایشگاه معتمد

۳-۱- در طول مدت اعتبار گواهینامه ضروری است بررسی‌های دوره‌ای از عملکرد آزمایشگاه‌های معتمد (شامل کلیه مراحل نمونه برداری، آنالیز، پرسنل، تجهیزات و...) توسط اداره کل و حسب مورد توسط دفتر پایش صورت پذیرفته و نتایج در سامانه بارگذاری گردد.

تبصره: در صورت وجود مغایرت در نتایج تست مقایسه‌ای، در مرحله اول به آزمایشگاه موصوف فرصت اصلاحی داده خواهد شد، و در مرحله بعد پارامتر مربوطه از گواهینامه آزمایشگاه معتمد مذکور حذف خواهد شد.

۳-۲- پایش‌های انجام شده توسط آزمایشگاه معتمد همکار جزء عملکرد همان آزمایشگاه محسوب می‌گردد.

۳-۳- چنانچه به منظور نظارت بر عملکرد آزمایشگاه معتمد، توسط اداره کل یا دفتر پایش نمونه مجهول در اختیار آزمایشگاه معتمد قرار گیرد، آزمایشگاه معتمد مذکور موظف به ارائه نتایج مورد نظر آنالیز مربوطه در مدت زمان تعیین شده می‌باشد. عدم ارائه نتایج در این خصوص به منزله عدم مطابقت نتایج تلقی خواهد گردید و مطابق با تبصره بند ۳-۱ این شیوه‌نامه با آزمایشگاه برخورد خواهد گردید.

۳-۴- رسیدگی به کلیه تخلفات و یا شکایات واصله در زمینه عملکرد آزمایشگاه معتمد بر اساس شیوه‌نامه انضباطی انجام خواهد پذیرفت و آزمایشگاه ملزم به تبعیت از مفاد این شیوه‌نامه می‌باشد.

ماده ۴- شرایط آزمایشگاه کارفرما و همکار

هر آزمایشگاه معتمد، به عنوان کارفرما، می‌تواند در خصوص پایش پارامترهایی که مجوز اندازه‌گیری آن‌ها را ندارد با رعایت موارد ذیل از خدمات سایر آزمایشگاه‌های معتمد، به عنوان همکار، برخوردار گردد.

۴-۱- آزمایشگاهی می‌تواند به عنوان کارفرما نسبت به عقد تفاهم نامه اقدام نماید که توانایی انجام ۶۰ درصد پارامترهای مشمول پایش خوداظهاری واحد و یا ۵۰ درصد حجم ریالی قرارداد را دارا باشد.

۴-۲- در هر پایش خوداظهاری، آزمایشگاه معتمد کارفرما می‌تواند تنها با یک آزمایشگاه معتمد دیگر همکاری داشته باشد.

تبصره: در مواردی که آزمایشگاه معتمد کارفرما به جای آزمایشگاه معتمد همکار، نمونه برداری انجام داده و نمونه را جهت آنالیز در اختیار آزمایشگاه همکار قرار می‌دهد، ضروریست آزمایشگاه کارفرما در حوزه تخصصی مربوطه، معتمد سازمان باشد.

۴-۳- نتایج آزمایشات دو آزمایشگاه معتمد کارفرما و همکار می‌بایست به صورت مجزا بر روی سامانه بارگذاری گردد.

۴-۴- چگونگی رعایت ضوابط اداری و فنی توسط آزمایشگاه همکار بر عهده آزمایشگاه کارفرما می‌باشد.

۴-۵- در صورت انجام تخلف توسط هر یک از آزمایشگاه‌های معتمد کارفرما و همکار، هر دو آزمایشگاه معتمد بر حسب نوع تخلف انجام پذیرفته و نقش خود، مسئول خواهند بود.

۴-۶- اعتبار گواهینامه آزمایشگاه معتمد کارفرما و همکار در طول مدت زمان اجرای تفاهم‌نامه منعقدہ فی‌مابین آزمایشگاه معتمد کارفرما و همکار الزامی است.

۴-۷- در صورت استفاده از آزمایشگاه همکار، درج نام آزمایشگاه همکار و پارامترهایی که توسط آن آزمایشگاه اندازه‌گیری می‌شود در ثبت اعلام زمان نمونه‌برداری الزامی می‌باشد.

تبصره: اعلام زمان نمونه‌برداری توسط آزمایشگاه همکار نیز در سامانه الزامی می‌باشد.

۵- انعقاد قرارداد خوداظهاری

۵-۱- آزمایشگاه معتمد در قراردادها و تفاهم‌نامه‌های موضوع ضوابط خوداظهاری در پایش آلودگی (اعم از فاکتورها و یا سایر اسناد مالی مربوطه) مکلف به رعایت ضوابط، شیوه‌نامه‌ها و الزامات مربوطه (از جمله اعلام نوع پایش و پارامترهای مورد پایش) می‌باشد.

۵-۲- تعرفه خدمات آزمایشگاهی برای آزمایشگاه‌های معتمد بصورت سالیانه بر اساس نرخ تورم اعلامی مرکز آمار ایران یا بانک مرکزی و با همکاری انجمن صنفی آزمایشگاه‌های معتمد تعیین می‌گردد.

ماده ۶- الزامات

۶-۱- رعایت کلیه موارد ذکر شده در ضوابط خوداظهاری توسط آزمایشگاه معتمد الزامی می‌باشد.

۶-۲- کلیه مکاتبات، تذکر و اخطارهای صادر شده از طریق سامانه برای آزمایشگاه معتمد، معتبر بوده و قابلیت استناد دارد.

۶-۳- فهرست آزمایشگاه‌های معتمد در سایت سازمان (پورتال دفتر پایش) قابل دسترسی می‌باشد.

۶-۴- محدوده فعالیت آزمایشگاه معتمد در سطح کل کشور می‌باشد.

۶-۵- انجام کلیه الزامات مربوط به قوانین جاری کشور نظیر قانون کار، ایمنی و سلامت افراد به عهده مدیرعامل آزمایشگاه معتمد می‌باشد. این سازمان هیچ‌گونه مسئولیتی در این خصوص نداشته و تنها الزامات ضوابط خوداظهاری را مورد ارزیابی قرار خواهد داد.

۶-۶- هرگونه تغییر در اساسنامه، آدرس، شماره تلفن، فعالیت‌های آزمایشگاه، پرسنل و موارد مشابه باید حداکثر طی مدت ۱۰ روز ضمن ثبت در سامانه، به اداره کل اعلام گردد تا در صورت لزوم نسبت به بررسی مجدد، بازدید، ممیزی و به روز رسانی در سایت اقدام لازم صورت گیرد.

۶-۷- تمام هزینه‌های مربوطه در طول مراحل صدور، تمدید و ارتقاء گواهینامه، از جمله پرداخت هزینه تست مقایسه‌ای، به عهده متقاضی آزمایشگاه معتمد می‌باشد.

۶-۸- آزمایشگاه‌های دستگاه‌های دولتی و آزمایشگاه‌های وابسته به نهادهای عمومی در صورت کسب شرایط مندرج در ضوابط خوداظهاری می‌توانند به‌عنوان آزمایشگاه معتمد عمل نمایند.

تبصره: کلیه آزمایشگاه‌های معتمد مجاز به پایش واحدهای تابعه و یا تحت پوشش خود در قالب طرح خوداظهاری نمی‌باشد. در صورت مشاهده تخلف مطابق با شیوه‌نامه تخلفات با آزمایشگاه معتمد برخورد خواهد شد.

۹-۶- آزمایشگاه‌های خصوصی وابسته به کلیه واحدهای صنعتی و غیرصنعتی دارای ماهیت نشر آلودگی نمی‌توانند معتمد سازمان در انجام پایش‌های زیست محیطی شوند.

۱۰-۶- آزمایشگاه‌های متقاضی صدور، تمدید و ارتقاء گواهینامه معتمد، که توسط اداره کل استان‌ها بررسی و تایید شده‌اند، به صورت موردی می‌توانند توسط بخش تخصصی دفتر پایش مورد بازنگری قرار گرفته و نظر نهایی جهت اصلاح به ادارات کل اعلام گردد.

تبصره: در صورت درخواست اداره کل به منظور ارائه نتایج در محاکم قضایی، آزمایشگاه موظف است نتایج پایش را علاوه بر بارگذاری بر روی سامانه، به صورت کاغذی (سربرگ دار و ممهور به مهر آزمایشگاه) به اداره کل تحویل نماید.

ماده ۷- مراحل صدور، تمدید و ارتقاء گواهینامه

شروع درخواست صدور گواهینامه آزمایشگاه معتمد مراجعه به درگاه/سامانه می‌باشد. کلیه مستندات مربوط به صدور می‌بایست در درگاه/سامانه بارگذاری گردد.

۱-۲- الزامات و مستندات صدور مجوز:

کلیه آزمایشگاه‌های معتمد می‌بایست مراحل ثبت شرکت‌ها و روزنامه رسمی را طی نموده و مستندات مربوط به آن را در درگاه/سامانه بارگذاری نمایند.

۱-۱-۷- بارگذاری اساسنامه شرکت و روزنامه رسمی ثبت شرکت به همراه معرفی‌نامه صاحبان امضاء مجاز، برای مؤسسات غیر دولتی الزامی می‌باشد.

تبصره: موضوع انجام پایش‌های زیست محیطی و درج آن در اساسنامه الزامی می‌باشد.

۲-۱-۷- معرفی و ارائه استانداردهای مورد نیاز و دستورالعمل‌های لازم برای انجام هر آزمایش به زبان فارسی و ارائه کاتالوگ تجهیزات به زبان اصلی و بارگذاری آن‌ها در سامانه ضروری می‌باشد.

۳-۱-۷- دستورالعمل‌های مورد استفاده برای نمونه‌برداری و انجام آنالیز می‌بایست بر اساس استانداردهای مصوب ملی و بین‌المللی مورد پذیرش سازمان ارائه گردد.

۴-۱-۷- موارد بارگذاری شده می‌بایست به رؤیت دبیر کارگروه استانی برسد.

۵-۱-۷- هرگونه تغییر و اصلاح در مدارک ارائه شده توسط آزمایشگاه متقاضی (روش‌های نمونه‌برداری، آزمون، تجهیزات آزمایشگاهی، پرسنل و موارد مشابه)، می‌بایست در سامانه به‌روزرسانی گردد.

۶-۱-۷- ارائه فاکتور خرید تجهیزات و شماره سریال یا شماره اموال دولتی تجهیزات الزامی می‌باشد.

۷-۱-۷- در مورد مؤسسات غیر دولتی، فاکتور خرید همراه با ذکر مدل و شماره سریال دستگاه‌ها می‌بایست در درگاه بارگذاری گردد.

۸-۱-۷- تایید و تکمیل درخواست متقاضی در درگاه/سامانه به منزله تعهد مدیرعامل آزمایشگاه معتمد در خصوص رعایت ضوابط خوداظهاری می‌باشد.

تبصره ۱: مؤسسات دولتی می‌بایست کلیه مستندات لازم را از مدیر ارشد آزمایشگاه اخذ و ارائه نمایند.

تبصره ۲: مسئولیت صحت و درستی کلیه مدارک و مستندات بارگذاری شده بر عهده متقاضی می‌باشد.

۲-۲- بررسی مقدماتی

۱-۲-۷- متقاضیان آزمایشگاه معتمد موظفند فرم‌های اولیه و جداول موجود در درگاه ملی را تکمیل نمایند. سپس مشخصات کلی خود (پروفایل) و مستندات مربوطه را در سامانه بارگذاری نمایند.

تبصره: تا زمان ایجاد شرایط در درگاه، متقاضیان دولتی، می‌بایست مستندات خود را برای اداره کل استان مربوطه ارسال نمایند.

۲-۲-۷- در صورت تأیید اطلاعات بارگذاری شده توسط کارشناس اداره کل، بازدید کارشناسی انجام خواهد شد. **تبصره:** در صورت لزوم، بازدید مجدد از آزمایشگاه متقاضی توسط کارشناسان دفتر پایش صورت خواهد گرفت.

۳-۲- صدور تاییدیه پارامتر

۱-۳-۷- پس از بارگذاری درخواست مجوز اعطای آزمایشگاه معتمد توسط افراد حقیقی و حقوقی متقاضی، ادارات کل موظفند نسبت به بررسی مدارک اقدام و در صورت نیاز به تکمیل مدارک مجموعه نواقص مراتب را به متقاضی اعلام نمایند. متقاضی مکلف است نسبت به برطرف نمودن نواقص و تکمیل مدارک در پورتال شخصی خود اقدام نماید. در غیر این صورت متقاضی می‌بایست مجدداً نسبت به ثبت نام و بارگذاری مدارک در درگاه اقدام نماید.

تبصره: ادارات کل موظفند ظرف مدت تعیین شده در درگاه در خصوص درخواست متقاضی تعیین تکلیف نمایند.

۲-۳-۷- پس از بررسی مدارک توسط ادارات کل، ضمن بازدید و انجام آزمون مقایسه‌ای مراتب جهت بررسی نهایی و صدور تاییدیه پارامترهای مورد تقاضا، در کمیته استانی مطرح و مورد اقدام قرار می‌گیرد.

۳-۳-۷- چنانچه اداره کل فاقد توانمندی در ارائه نمونه در برخی بخش‌های مورد تقاضای آزمایشگاه معتمد باشد، مستندات مورد نیاز جهت بررسی مدارک و ارائه نمونه به استان توانمند همجوار یا عندالزوم دفتر پایش ارسال می‌گردد. نتایج تاییدشده در کارگروه جهت انجام اقدامات بعدی به اداره کل استان مربوطه ارسال خواهد شد.

تبصره: ادارات کل می‌بایست پس از دریافت نامه نتایج تاییدیه شده، مراتب را در کارگروه استانی مطرح نمایند.

۴-۳-۷- اداره کل محیط زیست استان، پارامترهای تایید شده در کارگروه استانی را کتباً به متقاضی آزمایشگاه معتمد اعلام و رونوشت آن را به دفتر پایش ارسال می‌نماید.

۵-۳-۷- مدت اعتبار گواهینامه آزمایشگاه معتمد ۳ سال می‌باشد و پس از اتمام این مدت، آزمایشگاه معتمد می‌بایست نسبت به ثبت درخواست تمدید گواهینامه در درگاه اقدام نماید.

۶-۳-۷- آزمایشگاه معتمد می‌تواند جهت دریافت گواهینامه، به درگاه مراجعه نماید (پس از مهیا شدن شرایط در درگاه).

ماده ۸- تمدید گواهینامه

۱-۸- جهت تمدید گواهینامه، متقاضی باید از ۳ تا ۱ ماه قبل از پایان اعتبار گواهینامه، نسبت به ارسال درخواست خود اقدام نماید. اداره کل بعد از بررسی‌های لازم و تایید موارد درخواستی در کمیته استانی، قبل از اتمام تاریخ اعتبار گواهینامه نظر خود را در خصوص تایید و یا عدم تایید تمدید گواهینامه به متقاضی اعلام نماید.

تبصره ۱: چنانچه آزمایشگاه معتمد پس از انقضای گواهینامه جهت تمدید آن اقدام نماید، اداره کل موظف است تاریخ تمدید گواهینامه را از زمان برگزاری جلسه کارگروه استانی (کارگروهی که درخواست آزمایشگاه معتمد در آن مطرح گردید) احتساب نماید.

تبصره ۲: در فاصله زمانی انقضای تاریخ گواهینامه و تمدید مجدد آن، انجام هرگونه فعالیت در قالب طرح خوداظهاری و یا فعالیت پایشی مرتبط با سازمان، تخلف محسوب شده و مطابق با شیوهنامه انضباطی مربوطه با آزمایشگاه خاطی برخورد خواهد شد.

تبصره ۳: جهت تمدید گواهینامه، انجام آزمون مقایسه‌ای در خصوص پارامترهایی که بیش از ۶ ماه از تایید آنها می‌گذرد توسط اداره کل الزامیست.

۸-۲- در طول مدت زمان اعتبار گواهینامه، آزمایشگاه معتمد موظف است گواهی کالیبراسیون معتبر تجهیزات قابل کالیبره را بر روی سامانه به‌روز رسانی نماید.

۸-۳- جهت تمدید گواهینامه معتمد، ارائه حداقل یک عملکرد زیست محیطی برای هر سال، توسط آزمایشگاه معتمد الزامیست.

۸-۴- چنانچه هنگام صدور یا تمدید گواهینامه، تعداد پارامترهای تایید شده توسط اداره کل کمتر از تعداد پارامترهای اجباری باشد، صدور گواهینامه مشروط به ارتقاء پارامترهای درخواستی طی مدت زمان ۶ ماه پس از صدور می‌باشد.

تبصره: در صورتی که هر یک از آزمایشگاه‌های معتمد دارای پرونده مفتوح مرتبط با خوداظهاری در محاکم قضایی باشند بررسی تقاضای تمدید و ارتقاء گواهینامه آنها منوط به صدور و ارائه رای خواهد بود.

ماده ۹- ارتقاء گواهینامه

آزمایشگاه معتمد می‌تواند در صورت احراز شرایط لازم برای افزایش تعداد پارامترهای قید شده در گواهینامه، درخواست خود و مدارک لازم را برای اداره کل استان ارسال نماید تا در خصوص ارتقاء گواهینامه اقدام گردد.

تبصره ۱: افزایش پارامترهای مورد تقاضا در هر نوبت درخواست، بنا بر صلاحدید اداره کل مورد نظر می‌بایست با رعایت فواصل زمانی ۴۵ روز تا ۲ ماه صورت پذیرد.

تبصره ۲: در صورت ارتقاء گواهینامه، تاریخ اعتبار گواهینامه تغییر نخواهد کرد.

مقدمه: به منظور تعیین سطح و استفاده بهینه از توانمندی آزمایشگاه‌های معتمد، کمیته راهبری «شیوه‌نامه تعیین پایه آزمایشگاه معتمد» را به شرح زیر ارائه می‌نماید. نحوه استفاده و تأییدهی این شیوه‌نامه از سوی کمیته مذکور تصمیم‌گیری می‌گردد.

ماده ۱: مقررات این شیوه‌نامه برای تعیین پایه آزمایشگاه‌های معتمدی به کار می‌رود که برای انجام پایش‌های زیست‌محیطی مطابق با ضوابط خوداظهاری در پایش، در سامانه ثبت و از سازمان گواهی‌نامه دریافت می‌کنند. تعاریف و اصطلاحات این متن مطابق با مجموعه ضوابط خوداظهاری در پایش آلودگی می‌باشد.

ماده ۲: پایه هر یک از آزمایشگاه‌های معتمد در هر یک از گروه‌های پایش، براساس اطلاعات مندرج در سامانه جامع و طبق این شیوه‌نامه توسط سامانه محاسبه و اعلام می‌شود. بدیهی است اعتبار پایه تعیین شده منوط به صحت اطلاعات درج شده در سامانه می‌باشد.

ماده ۳: گروه‌های پایش مورد نظر در این شیوه‌نامه شامل گروه آب و پساب، گروه خاک و پسماند و گروه هوا و صدا است و سامانه جامع، توانمندی آزمایشگاه‌های معتمد را در قالب ضوابط این شیوه‌نامه، در پایه‌های «سه»، «دو» و «یک» در هر گروه پایش برآورد می‌نماید (پایه یک، بالاترین توانمندی).

ماده ۴: هر آزمایشگاهی که موفق به اخذ گواهی‌نامه گردد، در صورت عدم احراز پایه سه، به عنوان پایه چهار تلقی می‌گردد.

ماده ۵: عوامل مؤثر بر تعیین پایه به شرح جدول ۱ می‌باشد. آزمایشگاه معتمد باید در تمامی عوامل مؤثر، حداقل شرایط لازم را برای بدست آوردن پایه مورد نظر، مطابق این جدول احراز نموده باشد. به عبارت دیگر، پایه نهایی قابل کسب، معادل پایین‌ترین پایه در این چهار عامل مؤثر خواهد بود.

جدول ۱: نحوه تعیین پایه آزمایشگاه معتمد سازمان

ردیف	عوامل مؤثر	پایه ۳	پایه ۲	پایه ۱
۱	حداقل سابقه به عنوان آزمایشگاه معتمد (سال)	صفر	یک	سه
۲	نیروهای تخصصی	ماده ۶	ماده ۶	ماده ۶
۳	تعداد پارامترهای قابل اندازه‌گیری	ماده ۷	ماده ۷	ماده ۷
۴	فضای آزمایشگاه	ماده ۸	ماده ۸	ماده ۸

ماده ۶: وضعیت سابقه و تعداد نیروی انسانی متخصص جهت تعیین پایه در هر یک از گروه‌های تخصصی، بر اساس جدول ۲ تعیین می‌گردد. در تعیین پایه آزمایشگاه معتمد، صرفاً پرسنل امتیازآور آزمایشگاه شرکت داده می‌شوند.

تبصره ۱: در خصوص پایه ۲ و ۳، مدیر فنی حایز شرایط اولویت در یکی از گروه‌های پایش، می‌تواند سمت مدیر فنی در سایر گروه‌ها را نیز (فارغ از احراز شرایط ضریب اولویت) بطور همزمان داشته باشد. ولی در پایه ۱، احراز شرایط ضریب اولویت برای مدیر فنی در هر یک از گروه‌ها الزامی است.

تبصره ۲: در خصوص پایه ۲ و ۳، چنانچه مدیر فنی آزمایشگاه، دارای مدرک دکتری و یا سابقه کار مفید حداقل سه برابر سابقه کار مفید مندرج در جدول ۲ باشد، ضریب اولویت ۲ نیز قابل پذیرش است.

تبصره ۳: در خصوص سمت کارشناس فنی و همکار فنی، در صورت احراز شرایط و امتیازات لازم، یک نفر می‌تواند در هر دو گروه پایش آب و پساب، و گروه خاک و پسماند قرار گیرد.

جدول ۲: حداقل شرایط نیروهای تخصصی آزمایشگاه معتمد برای تعیین پایه در هر یک از گروه‌های تخصصی

گروه تخصصی	پایه	مدیر فنی	کارشناس فنی	همکار فنی
آب و پساب	۳	یک نفر کارشناس با ۲ سال سابقه کار مفید با ضریب اولویت* ۱ در گروه تخصصی مورد تقاضا	یک نفر کارشناس با ۱ سال سابقه کار مفید با ضریب اولویت ۲ در گروه تخصصی مورد تقاضا	نیازی ندارد
	۲	یک نفر کارشناس با ۳ سال سابقه کار مفید با ضریب اولویت ۱ در گروه پایشی مورد تقاضا	یک نفر کارشناس با ۲ سال سابقه کار مفید با ضریب اولویت ۲ در گروه پایشی مورد تقاضا	یک نفر کارشناس با ۱ سال سابقه کار مفید با ضریب اولویت ۳ در گروه پایشی مورد تقاضا
	۱	یک نفر کارشناس با ۴ سال سابقه کار مفید با ضریب اولویت ۱ در گروه پایش مورد تقاضا	دو نفر کارشناس با ۳ سال سابقه کار مفید با ضریب اولویت ۲ در گروه پایش مورد تقاضا	دو نفر کارشناس با ۲ سال سابقه کار مفید با ضریب اولویت ۳ در گروه پایش مورد تقاضا

* ضرائب اولویت در بند نیروهای متخصص در شیوه نامه ۰۳-۲-۳ ارائه شده است. بدیهی است نیروی با ضریب اولویت بالاتر امکان فعالیت در سمت‌های با ضریب اولویت پایین‌تر را نیز دارد.

ماده ۷: وضعیت پارامترهای قابل سنجش جهت تعیین پایه آزمایشگاه معتمد، در گروه پایش آب و پساب بر اساس جدول ۳، در گروه پایش خاک و پسماند بر اساس جدول ۴ و در گروه پایش هوا و صدا بر اساس جدول ۵ است. نهایتاً در جدول ۶ حداقل امتیاز لازم از نظر پارامترهای قابل سنجش، برای تعیین پایه آزمایشگاه معتمد در هر یک از گروه‌های پایش تعیین شده است.

تبصره ۱: در جدول ۳ (گروه پایش آب و پساب) کسب امتیاز هر ردیف صرفاً از پارامترهای همان ردیف میسر است.

تبصره ۲: در جداول ۳ و ۴ و ۵ احراز پارامترهای اجباری در هر ردیف برای لحاظ امتیاز آن ردیف الزامی است.

تبصره ۳: در جدول ۶ در پایه ۱ گروه پایش آب و پساب، احراز حداقل ۱ امتیاز از هر یک از ردیف‌های ۱، ۲ و ۳ جدول ۳ الزامی است.

تبصره ۴: در جدول ۶ در پایه ۱ گروه پایش خاک و پسماند، احراز حداقل ۱ امتیاز از هر یک از ردیف‌های ۱ و ۲ و ۵ جدول ۴ و همچنین حداقل یک امتیاز از ردیف‌های ۳ یا ۴ آن جدول الزامی است.

جدول ۳: پارامترهای قابل اندازه‌گیری توسط آزمایشگاه‌های معتمد در گروه پایش آب و پساب

ردیف	پارامتر	پارامترهای اجباری	سقف امتیاز
۱	پارامترهای شیمی: pH, EC, TSS, TDS, DO, COD, BOD ₅ کدورت، دما، کلسیم، منیزیم، کلراید، کلر آزاد، سدیم، پتاسیم، قلیائیت کل (کربنات، بی کربنات)، شوری، نترات، نیتريت، آمونیم، فسفات، سولفات، چربی و روغن، دترجنت، فنل، سیانید، سولفید، سولفیت، فلوراید، فرمالدئید، رنگ	pH, TSS, BOD ₅ , COD جمعا ۲ امتیاز	۷ (هر چهار پارامتر یک امتیاز)
۲	فلزات: Ag, Al, As, Be, Cd, Co, Cr, Cu, Fe, Hg, Mn, Mo, Ni, Pb, Sb, Se, Sn, Tl, V, Zn	حداقل ۴ پارامتر	۴ (هر چهار پارامتر یک امتیاز)
۳	کلیرم گوارشی، کلیرم کل	هر دو	۲ امتیاز
۱۳	جمع امتیازها		

جدول ۴: پارامترهای قابل اندازه‌گیری توسط آزمایشگاه‌های معتمد در گروه پایش خاک و پسماند

ردیف	پارامتر	پارامترهای اجباری	سقف امتیاز
۱	فیزیکوشیمی خاک: درصد رطوبت، درصد اشباع، pH، EC، چگالی ذرات، مواد آلی، افت حرارتی، TNV، بافت خاک (درصد رس، سیلت و ماسه)، کلراید، سولفات، بیکربنات، کلسیم، منیزیم، سدیم، پتاسیم	pH، مواد آلی، بافت خاک (درصد رس) (۱ امتیاز)	۳ (هر چهار پارامتر یک امتیاز)
۲	فلزات خاک: Ag, Al, As, Be, Cd, Co, Cr, Cu, Fe, Hg, Mn, Mo, Ni, Pb, Sb, Se, Sn, Tl, V, Zn	حداقل ۴ پارامتر	۴ (هر چهار پارامتر یک امتیاز)
۳	TPH PAHs شامل: Naphthalene, Acenaphthylene, Acenaphthene, Fluorene, Phenanthrene, Anthracene, Fluoranthene, Pyrene, Chrysene, Benzo (b) Fluoranthene, Benzo (k) Fluoranthene, Benzo (a) Pyrene, Benzo (a) Anthracene, Dibenzo (a,h) Anthracene, Benzo (g,h,i) Perylene, Indeno (1,2,3-cd) Pyrene بنزن، تولوئن، اتیل بنزن، زایلن	حداقل ۵ پارامتر	۴ (هر پنج پارامتر یک امتیاز)
۴	PCBs و سموم خاک شامل: PCB28, PCB52, PCB44, PCB101, PCB118, PCB153, PCB138, PCB180	حداقل ۴ پارامتر	۳

ردیف	پارامتر	پارامترهای اجباری	سقف امتیاز
	Endrin, Dieldrin, Heptachlor, p,p'-DDT, Aldrin, Lindane, HCB, Endosulfan		(هر چهار پارامتر یک امتیاز)
۵	پایش بیولوژی: باسیلوس استناروترموفیلوس، باسیلوس سوبتلیس پایش شیمیایی: بوویدیک، کلاس ۵ و ۶	همه پارامترها	۳
		جمع امتیازها	۱۷

جدول ۵: پارامترهای قابل اندازه‌گیری توسط آزمایشگاه‌های معتمد در گروه پایش هوا و صدا **

بخش	ردیف	پارامتر	پارامترهای اجباری	سقف امتیاز**
آلاینده‌های خروجی منابع ثابت	۱	گازهای آلاینده خروجی منابع ثابت شامل: CO, NOx, SO2, H2S, HCl, NH3, HF, O2*	CO, NOx, SO2, O2* (۸ امتیاز)	۱۲
	۲	فتالیک انیدرید (PA)، مالتیک انیدرید (MA)، اتیلن اکساید (EO)، تولوئن دی ایزو سیانات (TDI)، اتیل بنزن، استایرن، تولوئن و ترکیبات آروماتیک، پارافین، استن، الفین، منو وینیل کلراید، هیدروکربن‌های منتشره از صنایع	-	۴
	۳	ذرات (۵ امتیاز) فلزات (هر فلز ۱ امتیاز)	ذرات (۵ امتیاز)	۱۰
آلاینده‌های محیطی	۴	گازهای آلاینده شامل بنزن	بنزن (۳ امتیاز)	۳
	۵	ترکیبات مولد بو شامل: آمونیاک، متیل مرکاپتان، سولفید هیدروژن، دی متیل سولفید، دی متیل دی سولفید، تری متیل آمین، پروپانول، بوتانول، پنتانول، متیل ایزوبوتیل کتون، استایرن، کربن دی سولفید، اتیل بنزن، اکریلیک اسید، متیل اکریلات، اتیل اکریلات، متیل آمین، دی متیل آمین، متیل اتیل کتون (بوتانون)، متیل متاکریلات، اتیل استات، بوتیل استات	آمونیاک، متیل مرکاپتان، سولفید هیدروژن، دی متیل سولفید (۴ امتیاز)	۸
صوت	۶	صوت زیست‌محیطی شامل: Leq, Lmin*, Lmax*	Leq (۲ امتیاز)	۳
اگزوز	۷	CO, HC (در خودروهای بنزینی)	CO, HC (۲ امتیاز)	۲
	۸	تیرگی (در خودروهای دیزلی)	تیرگی (۱ امتیاز)	۱
		جمع امتیازها		۴۳

* موارد ستاره دار مشتمل بر پارامترهایی است که استاندارد ملی مصوب ندارد، ولی به منظور محاسبه و یا اصلاح نتایج، باید مورد اندازه‌گیری قرار گیرد.

** پارامترهای اضافه بر موارد اجباری، هر پارامتر یک امتیاز دارد؛ مگر مواردی که صراحتاً قید شده باشد.

جدول ۶: حداقل شرایط لازم برای تعیین پایه آزمایشگاه معتمد در خصوص تعداد پارامترهای قابل اندازه‌گیری

گروه پایش	پایه ۳	پایه ۲	پایه ۱
آب و پساب	۴ امتیاز از ۱۳ امتیاز جدول ۳	۷ امتیاز از ۱۳ امتیاز جدول ۳	۱۰ امتیاز از ۱۳ امتیاز جدول ۳
خاک و پسماند	۴ امتیاز از ۱۷ امتیاز جدول ۴	۷ امتیاز از ۱۷ امتیاز جدول ۴	۱۱ امتیاز از ۱۷ امتیاز جدول ۴
هوا و صدا	۸ امتیاز از ۴۳ امتیاز جدول ۵	۱۳ امتیاز از ۴۳ امتیاز جدول ۵	۲۳ امتیاز از ۴۳ امتیاز جدول ۵

ماده ۸: حداقل شرایط لازم از نظر وضعیت فضای آزمایشگاه، جهت تعیین پایه آزمایشگاه معتمد بر اساس جداول ۷ و ۸ تعیین می‌گردد.

تبصره ۱: آزمایشگاه معتمد می‌تواند بر اساس امتیاز کسب شده طبق جدول ۷، در هر یک از گروه‌های تخصصی مطابق جدول ۸، پایه متناظر با امتیاز را احراز نماید.

جدول ۷: مشخصات و امتیازهای فضای آزمایشگاه

ردیف	فضا	سکوبندی	مالکیت محل
۱	هر ۲۰ متر مربع ۰/۵ امتیاز	هر ۵ متر ۰/۵ امتیاز	استیجاری: ۱ امتیاز شخصی - حقوقی: ۲ امتیاز

جدول ۸: حداقل شرایط لازم برای تعیین پایه آزمایشگاه معتمد در خصوص فضای آزمایشگاه

گروه تخصصی	پایه ۳	پایه ۲	پایه ۱
آب و پساب	۳ امتیاز جدول ۷	۴/۵ امتیاز جدول ۷	۷ امتیاز جدول ۷
خاک و پسماند	۳/۵ امتیاز جدول ۷	۵/۵ امتیاز جدول ۷	۸ امتیاز جدول ۷
هوا / صدا	۲ امتیاز جدول ۷	۳ امتیاز جدول ۷	۴ امتیاز جدول ۷

شماره شیوه‌نامه: ۳-۴-۰۳

عنوان: رویه ممیزی و نظارت بر آزمایشگاه معتمد

به منظور کنترل صحت اطلاعات ارائه شده توسط معتمد به هنگام صدور، تمدید و ارتقاء گواهینامه و همچنین بررسی عملکرد آزمایشگاه معتمد در طول مدت اعتبار گواهینامه لازم است ادارات کل در خصوص ممیزی عملکرد آزمایشگاه در جهت اهداف نظارتی در موارد ذیل اقدام نماید. همچنین در صورت لزوم، دفتر پایش می‌تواند راساً بر عملکرد آزمایشگاه معتمد در این زمینه نظارت داشته باشد.

۱- مکان، فضا، تجهیزات و مواد مصرفی:

- ۱-۱- بررسی و کنترل صحت آدرس آزمایشگاه معتمد
- ۲-۱- ممیزی تجهیزات بارگذاری شده در سامانه از نظر شماره سریال، گواهی کالیبراسیون با تاریخ معتبر و عمر مفید سنسورها در زمان بازدید.
- ۳-۱- ممیزی صحت عملکرد تجهیزات
- ۴-۱- ممیزی مواد و محلول‌های شیمیایی از نظر تاریخ مصرف، شرایط نگهداری و غیره
- ۵-۱- ممیزی شرایط مناسب آزمایشگاه بر اساس بند ۱ ماده ۱ شیوه‌نامه شماره ۳-۲-۰۳

۲- پرسنل:

- ۱-۲- بررسی مطابقت پرسنل آزمایشگاه معتمد با فهرست اسامی اعلامی در سامانه با رعایت فعالیت در سمت و حوزه مشخص شده در زمان بازدید
- ۲-۲- ممیزی توانمندی پرسنل در اجرای روش‌های آزمون بر اساس استانداردهای مورد تایید
- ۳-۲- ممیزی عدم فعالیت مدیرعامل آزمایشگاه معتمد به عنوان مدیرعامل و یا عضو هیئت مدیره آزمایشگاه معتمد دیگر
- ۴-۲- ممیزی عدم فعالیت مدیر فنی و کارشناس فنی آزمایشگاه معتمد در آزمایشگاه دیگر
- ۵-۲- ممیزی رعایت عدم فعالیت مدیرعامل یا عضو هیات مدیره آزمایشگاه معتمد برای کارکنان دولتی

۳- قرارداد:

- ۱-۳- ممیزی عقد قرارداد (مدارک و مستندات مربوط به آن) بین آزمایشگاه معتمد و صنایع مجری خوداظهاری
- ۲-۳- ممیزی رعایت مفاد قرارداد
- ۳-۳- ممیزی اعتبار گواهینامه آزمایشگاه معتمد کارفرما و همکار در زمان عقد قرارداد و اجرای آن
- ۴-۳- ممیزی پارامترهای مورد پایش و تطبیق آن با مفاد گواهینامه
- ۵-۳- ممیزی پارامترهای مورد سنجش توسط معتمد با توجه به نوع واحد مورد پایش

۴- نمونه برداری:

۴-۱- ممیزی انجام نمونه برداری

۴-۲- ممیزی حضور نمونه بردار معرفی شده

۴-۳- ممیزی صلاحیت نمونه بردار از نظر نحوه نمونه برداری و تشخیص محل نمونه برداری

۴-۴- ممیزی تجهیزات نمونه برداری

۴-۵- ممیزی نحوه نگهداری و انتقال نمونه

تبصره: در موارد خاص که حضور کارشناس اداره کل در زمان آنالیز الزامی است نمونه پلمپ و جهت آزمون (تست) در اختیار آزمایشگاه معتمد قرار گیرد.

۵- آنالیز:

۵-۱- ممیزی از طریق انجام آزمون (تست) همزمان آزمایشگاه معتمد با ادارات کل در یک محل در خصوص گروه هوا و صدا و همچنین پایش دستگاه‌های بی خطر ساز

۵-۲- ممیزی صحت آنالیز از طریق ارائه نمونه‌های مجهول و یا نظارت بر انجام آنالیز در محل آزمایشگاه معتمد (بدون هماهنگی) توسط ادارات کل یا دفتر پایش در خصوص گروه‌های فیزیکوشیمیایی و بیولوژی

۶- مستندات:

۶-۱- بررسی و کنترل اعلام زمان نمونه برداری بارگذاری شده در سامانه

۶-۲- بررسی و کنترل نتایج بارگذاری شده در سامانه به منظور مطابقت پایش‌های صورت پذیرفته با پارامترهای اعلامی در سامانه

۶-۳- بررسی و کنترل بارگذاری فرم صورتجلسه انجام پایش خوداظهاری در سامانه

ادارات کل یا دفتر پایش موارد مغایر با این شیوه‌نامه را به کمیته بررسی تخلفات آزمایشگاه‌های معتمد ارجاع و کمیته در این موارد بر اساس شیوه نامه انضباطی تصمیم‌گیری لازم را بعمل می‌آورد.

ماده ۱

کلیات:

در راستای ایجاد اعتماد متقابل جهت بسط و توسعه خوداظهاری در پایش آلودگی و همچنین نظارت بر عملکرد آزمایشگاه معتمد، جلوگیری از تخلفات احتمالی و برخورد با متخلفین، شیوه‌نامه انضباطی توسط کمیته راهبری تهیه و پس از تایید، جهت اجرا توسط دفتر پایش و ادارات کل ابلاغ گردید.

۱-۱ - کمیته رسیدگی به تخلفات: هیأتی است متشکل از مدیر کل دفتر پایش (به‌عنوان رئیس کمیته)، معاون دفتر پایش، دبیر کمیته تخلفات، کارشناس رابط استان در دفتر پایش، مسئولین بخش‌های تخصصی دفتر پایش، نمایندگان سایر دفاتر تخصصی معاونت محیط زیست انسانی، نماینده اداره کل حفاظت محیط زیست استانی که پایش در آن انجام گرفته است، نماینده دفتر حقوقی و امور مجلس، نماینده مجموعه بازرسی، ارزیابی عملکرد و رسیدگی به شکایات، نماینده اداره کل حراست سازمان و نماینده انجمن صنفی آزمایشگاه‌های معتمد (در صورت صلاحدید دفتر پایش).

این هیأت به کلیه گزارش‌های تخلفات آزمایشگاه‌های معتمد که از سوی دفتر پایش واصل می‌شود رسیدگی و اظهار نظر خواهد نمود.

تبصره ۱: کلیه اعضای کمیته به جز مسئولین بخش‌های تخصصی دفتر پایش، نمایندگان سایر دفاتر تخصصی معاونت محیط زیست انسانی و نماینده اداره کل حراست سازمان دارای حق رأی می‌باشند.

تبصره ۲: در خصوص تخلفات موضوعات تخصصی نظر مسئول بخش تخصصی به صورت مکتوب به رابط اعلام گردیده و در تصمیمات جلسه ملاک عمل قرار می‌گیرد.

تبصره ۳: جلسه با حضور حداقل ۵ نفر از اعضای دارای حق رأی تشکیل و تصمیمات جلسه با اکثریت آراء (۱+۵۰٪) رسمیت خواهد یافت.

۱-۲ - کمیته تجدید نظر: هیأتی است متشکل از معاونت محیط زیست انسانی سازمان (رئیس کمیته)، مدیر کل دفتر پایش (بدون حق رأی)، مدیر کل استانی که تخلف در آن صورت پذیرفته است، مدیر کل دفتر حقوقی و امور مجلس، مدیر مجموعه بازرسی، مدیریت عملکرد و پاسخگویی به شکایات، مدیر کل حراست.

تبصره: حضور اعضای کمیته تجدید نظر الزامی بوده و جایگزینی افراد قابل قبول نمی‌باشد.

حداقل تعداد افراد جهت برگزاری جلسه ۴ نفر می‌باشد و تصمیمات جلسه با اکثریت آراء (۱+۵۰٪) رسمیت خواهد یافت.

ماده ۲

نحوه رسیدگی به تخلفات:

۱-۲ - در هر زمان دفتر پایش این حق را دارد تا نسبت به کنترل نامحسوس آزمایشگاه معتمد و کنترل پارامترهای قابل اندازه‌گیری

توسط آزمایشگاه معتمد اقدام نماید.

۲-۲- شناسایی و گزارش تخلفات موضوع این شیوه‌نامه حسب مورد توسط ادارات کل ذیربط یا دفتر پایش صورت خواهد گرفت.

تبصره ۱: اداره کل ذیربط موظف است گزارش تخلفات صورت گرفته را به همراه مستندات جهت بررسی و طرح در کمیته رسیدگی به تخلفات به دفتر پایش ارسال نماید.

تبصره ۲: مدیرعامل آزمایشگاه معتمدی که تنبیه تذکر و یا اخطار برای او صادر گردیده است، می‌تواند اعتراض خود را حداکثر ظرف مدت زمان یک ماه با ارائه مدارک و مستندات مربوط به آن، کتباً برای دفتر پایش ارسال نماید.

۲-۳- از مدیریت آزمایشگاه معتمد ذیربط یا نماینده قانونی آن، جهت ارائه توضیحات و دفاعیات در کمیته‌های مورد اشاره، دعوت به عمل خواهد آمد. در صورت عدم حضور نماینده آزمایشگاه معتمد به هر دلیلی، کمیته نسبت به تصمیم‌گیری در خصوص تخلف انجام شده اقدام می‌نماید.

۲-۴- تصمیمات کمیته رسیدگی به تخلفات در خصوص تنبیهات مترتب بر تخلفات انضباطی آزمایشگاه معتمد قطعی می‌باشد. مگر در مورد مجازات‌های بندهای ۴ الی ۶ ماده ۳ این شیوه‌نامه که قابل بررسی در کمیته تجدیدنظر می‌باشد.

تبصره ۱: تجدیدنظرخواهی از تصمیمات کمیته رسیدگی به تخلفات به شرح ذیل خواهد بود:

- عدم توجه کمیته به اسناد و مدارک ابرازی.

- ارائه مدارک و اسناد جدیدی که مؤثر در تصمیمات کمیته باشد.

تبصره ۲: آزمایشگاه مذکور در صورت درخواست تجدیدنظر موظف است تا بیست روز پس از ابلاغ تصمیم کمیته، دفاعیه خود را به همراه مستندات آن به دبیرخانه کمیته تخلفات ارائه نماید. دبیرخانه مربوطه ظرف مدت یک هفته پرونده را جهت رسیدگی به کمیته تجدیدنظر تقدیم خواهد نمود.

تبصره ۳: در صورت درخواست تجدیدنظر توسط آزمایشگاه معتمد، مدت زمان تنبیه پس از ابلاغ رای کمیته تجدیدنظر اعمال خواهد گردید. تا زمان ابلاغ رای قطعی، آزمایشگاه معتمد مجاز به انجام خوداظهاری می‌باشد.

۲-۵- در صورتیکه در حین اجرای حکم تعلیق آزمایشگاه معتمد، مدارک جدیدی مبنی بر انجام تخلف دیگر از آزمایشگاه مذکور به دفتر پایش ارسال گردد، کمیته رسیدگی به تخلفات می‌تواند نسبت به تشدید تنبیه متناظر با تخلف صورت گرفته اقدام نماید.

تبصره: در زمان اجرای حکم تعلیق، حق هرگونه فعالیتی در قالب طرح خوداظهاری و هرگونه اقدامی مبتنی بر اعتبار گواهینامه آزمایشگاه معتمد از آزمایشگاه معتمد خاکی ساقط می‌گردد.

۲-۶- در صورت تعلیق یا ابطال گواهینامه آزمایشگاه، ضرر و زیان ناشی از آن بر عهده آزمایشگاه معتمد می‌باشد.

۲-۷- در صورت ارتکاب چند عنوان تخلف با هم، تنبیهات اعمالی، تلفیقی از تنبیهات متناظر با هر تخلف خواهد بود.

ماده ۳

تنبیهات:

تنبیهات مترتب بر تخلفات انضباطی آزمایشگاه معتمد حسب تشخیص به شرح ذیل اعمال می‌گردد:

۱- تذکر

۲- اخطار اول

۳- اخطار دوم

۴- تعلیق کوتاه مدت (از تاریخ تایید حکم کمیته تخلفات تا پایان فصل بعدی)

۵- تعلیق ۱ ساله

۶- ابطال (مدیر، مدیرعامل و اعضای هیات مدیره آزمایشگاه معتمدی که مورد تنبیه ابطال قرار گیرد، حق درخواست گواهی آزمایشگاه معتمد را حداقل به مدت ۲ سال نخواهند داشت)

۷- در صورت ارائه گزارش غیرواقع، آزمایشگاه معتمد خاطی مطابق تبصره ۲ ماده ۱۶ قانون هوای پاک، به جزای نقدی درجه شش موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی محکوم و در صورت تکرار، تعلیق یا لغو امتیاز می شود.

تبصره ۱: پس از پایان دوره تعلیق ۱ ساله، فعالیت مجدد آزمایشگاه معتمد منوط به اجرای فرآیند تمدید گواهینامه می باشد.

تبصره ۲: تنبیهات مربوط به بندهای ۱ الی ۳ این ماده رأساً از سوی ادارات کل و یا دفتر پایش قابل اعمال می باشد. تنبیهات مربوط به بندهای ۴ الی ۶ بنابه گزارش اداره کل یا دفتر پایش در کمیته تخلفات رسیدگی خواهد شد.

تبصره ۳: تنبیهات مربوط به بندهای ۱ الی ۳ پس از گذشت یک دوره مدت اعتبار گواهینامه بی اثر می گردد.

تبصره ۴: در فاصله زمانی یک سال، در صورت صدور ۱ تذکر برای آزمایشگاه معتمد و ارتکاب مجدد تخلفی که تنبیه آن تذکر می باشد، تنبیه اخطار اعمال خواهد شد.

تبصره ۵: در فاصله زمانی یک سال، در صورت صدور ۲ اخطار برای آزمایشگاه معتمد و ارتکاب مجدد تخلفی که تنبیه آن اخطار باشد، تنبیه تعلیق اعمال خواهد شد.

تبصره ۶: پس از دریافت اخطار سوم، رأساً توسط کمیته تخلفات، آزمایشگاه معتمد خاطی مورد تعلیق قرار خواهد گرفت.

تبصره ۷: در فاصله زمانی ۲ سال، در صورتیکه آزمایشگاه معتمدی بر اساس نظر کمیته ۲ بار تعلیق کوتاه مدت گردد تعلیق دوم، تعلیق یک ساله در نظر گرفته خواهد شد.

تبصره ۸: در فاصله زمانی ۳ سال در صورتیکه آزمایشگاه معتمدی بر اساس نظر کمیته ۲ بار تعلیق ۱ ساله گردد، مجوز آزمایشگاه معتمد ابطال خواهد شد.

تبصره ۹: تنبیه بند ۷ در خصوص تخلفات صورت پذیرفته در گروه پایش هوا و صدا می باشد. انجام تخلفات مشابه صورت پذیرفته شده در سایر گروه ها، در مرحله اول، مشمول تعلیق گواهینامه می باشد.

ماده ۴

مصادیق تخلف :

- عدم رعایت الزامات اداری به شرح ذیل :

۱- عدم بارگذاری تغییرات اساسنامه (حدود فعالیت، مدیرعامل و اعضای هیات مدیره یا نماینده تام الاختیار) در سامانه

۲- عدم ارائه کارت شناسایی کارشناسان آزمایشگاه معتمد به نمایندگان سازمان، در حین پایش

۳- عدم تفکیک تصدی پست مدیر فنی و کارشناس فنی

۴- عدم بارگذاری تغییر شماره تلفن در سامانه

۵- عدم بارگذاری تغییر محل استقرار آزمایشگاه معتمد در سامانه

۶- عدم بارگذاری تغییر نیروهای متخصص در سامانه

۷- لغو اعلام زمان نمونه برداری بیش از سه بار در فصل (براساس تبصره ۱ بند ۴-۳-۲ فصل دو ضوابط خوداظهاری)

۸- عدم اعلام نام آزمایشگاه همکار و پارامترهایی که توسط آن آزمایشگاه اندازه گیری می شود توسط آزمایشگاه کارفرما در سامانه.

۹- فعالیت همزمان اعضای هیئت مدیره و کارشناس امتیازآور یک آزمایشگاه معتمد (با هر عنوان) در دیگر آزمایشگاه های معتمد، مراکز و واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی و خدماتی مشمول پایش خوداظهاری.

تبصره: ارتکاب هر یک از موارد بند ۱ الی ۴ موجب صدور یک تذکر و در خصوص بندهای ۵ الی ۹ موجب صدور یک اخطار می گردد.

- **عدم رعایت الزامات نمونه برداری به شرح ذیل:**

۱- عدم بارگذاری اعلام زمان نمونه برداری در خصوص خوداظهاری یا مواردی که سازمان کارفرما یا ناظر پروژه پایش می - باشد.

۲- عدم بارگذاری عنوان دقیق پایش و پارامترهای مورد پایش در اعلام زمان نمونه برداری بر روی سامانه.

۳- عدم برداشت نمونه دوم از خروجی واحد مورد پایش و ارائه آن به اداره کل استان محل استقرار واحد معتمد (بر اساس بند ۴-۳-۴ از فصل دوم ضوابط خوداظهاری)

۴- عدم انجام نمونه برداری در خصوص همه پارامترهای مشمول خوداظهاری (بر اساس تبصره ۲ ماده ۶ از فصل دو ضوابط خوداظهاری، موضوع پارامترهای مشمول خوداظهاری در پایش آلودگی)

۵- عدم وجود تجهیزات لازم جهت نمونه برداری در محل پایش.

۶- عدم اعلام برنامه پایش طرح های خوداظهاری در سامانه حداقل ۵ روز قبل از انجام پایش.

۷- عدم انجام نمونه برداری از واحد در زمان مقرر.

۸- عدم رعایت ترتیب زمان بندی اعلام شده توسط آزمایشگاه معتمد.

۹- عدم انجام نمونه برداری توسط کارشناس نمونه بردار معرفی شده توسط آزمایشگاه معتمد.

۱۰- انجام نمونه برداری و پایش در زمانی که گواهی نامه آزمایشگاه معتمد فاقد اعتبار می باشد (بر اساس تبصره ۲ بند ۸-۱ شیوه نامه الزامات عمومی فعالیت آزمایشگاه معتمد و فرایند صدور، تمدید و ارتقاء گواهی نامه آزمایشگاه معتمد).

۱۱- انجام پایش از واحدهایی که آزمایشگاه معتمد مجاز به پایش آن واحد نمی باشد.

۱۲- انجام هرگونه مشاوره در خصوص راه اندازی، راهبری و بهینه سازی سیستم های کنترل آلودگی و یا طراحی و ساخت سیستم کنترل آلودگی در یک واحد و پایش خوداظهاری آن سیستم در همان واحد.

۱۳- عدم رعایت پایش تصادفی و بدون هماهنگی قبلی.

۱۴- انجام نمونه برداری و پایش در زمان تعلیق گواهی نامه.

۱۵- عدم رعایت اصول و دستورالعمل‌های نمونه‌برداری (شامل عدم انجام نمونه‌برداری از مکان مناسب، عدم انجام نمونه‌برداری در شرایط مناسب دستگاه بی‌خطر ساز (غیرفعال ساز میکروبی)، عدم رعایت شرایط استاندارد انتقال نمونه و برداشت یا تهیه نمونه غیرواقعی).

۱۶- نمونه‌برداری هنگام اصلاح، تعمیرات و بازسازی سیستم و یا توقف فرایند.

تبصره: ارتکاب هر یک از موارد بندهای ۱ الی ۴ موجب صدور یک اخطار، در خصوص بندهای ۵ الی ۹ موجب صدور یک اخطار و عدم پذیرش نتایج، در خصوص بند ۱۰ موجب صدور ۲ اخطار همزمان، در خصوص بندهای ۱۱ الی ۱۳ موجب تعلیق گواهینامه آزمایشگاه معتمد و عدم پذیرش نتایج و در خصوص بند ۱۴ موجب افزایش زمان تعلیق به مدت ۶ ماه دیگر می‌گردد. همچنین بندهای ۱۵ و ۱۶ ارائه گزارش غیرواقع محسوب گردیده و مشمول تبصره ۲ ماده ۱۶ قانون هوای پاک می‌شود.

عدم رعایت الزامات مواد، تجهیزات و دستگاه‌ها به شرح ذیل:

- ۱- عدم استفاده از تجهیزات معرفی شده توسط آزمایشگاه معتمد کارفرما یا معتمد همکار در سامانه
- ۲- استفاده از تجهیزات فاقد گواهینامه کالیبراسیون معتبر.
- ۳- استفاده از مواد و تجهیزاتی با سنسور و ملحقات دارای عمر منقضی شده یا صحت‌گذاری نشده.

تبصره: ارتکاب در خصوص بند ۱ موجب صدور یک اخطار و عدم پذیرش نتایج و در خصوص بندهای ۲ و ۳ مشمول تبصره ۲ ماده ۱۶ قانون هوای پاک می‌شود.

- عدم رعایت الزامات مربوط به قرارداد به شرح ذیل :

- ۱- عدم رعایت تعرفه خدمات آزمایشگاهی اعلام شده توسط سازمان.

تبصره: ارتکاب تخلف فوق در مرحله اول موجب صدور اخطار و در صورت تکرار موجب تعلیق گواهینامه آزمایشگاه معتمد و عدم پذیرش نتایج می‌گردد.

- عدم رعایت الزامات بارگذاری نتایج پایش‌های خوداظهاری در سامانه به شرح ذیل :

- ۱- عدم بارگذاری نتایج پایش حداکثر تا ۲۲ روز پس از نمونه‌برداری (در خصوص پایش پایش دستگاه‌های بی‌خطر ساز ۵ روز).
- ۲- پایش و ارائه گزارش در خصوص پارامترهایی که جزء پارامترهای مشمول طرح خوداظهاری در واحد مذکور نمی‌باشند.
- ۳- عدم اعلام دقیق نوع پایش (خوداظهاری، ایزو، ارزیابی و...) در هنگام بارگذاری نتایج در سامانه.
- ۴- انجام پایش در خصوص پارامترهایی که صلاحیت انجام آن در گواهینامه آزمایشگاه معتمد درج نشده است.
- ۵- عدم تطابق موارد مندرج در گزارش با شرایط واقعی اندازه‌گیری از واحد مورد پایش بر اساس مستندات ارائه شده از وضعیت آلاینده‌گی واحد.
- ۶- بارگذاری نتایج پایش خوداظهاری نادرست در سامانه.

تبصره ۱: در خصوص بند ۱ در صورت ثبت نتایج پایش در همان فصل آزمایشگاه معتمد مشمول تذکر و در صورت ثبت نتایج پایش در فصل بعدی مشمول تعلیق می‌گردد.

تبصره ۲: ارتکاب تخلف بند ۲ موجب صدور اخطار، در خصوص بند ۳ موجب صدور اخطار و عدم پذیرش نتایج و در خصوص بند ۴ موجب تعلیق گواهینامه آزمایشگاه معتمد و عدم پذیرش نتایج می‌شود. ارتکاب هر یک از بندهای ۵ و ۶ مشمول تبصره ۲ ماده ۱۶ قانون هوای پاک می‌شود.

عدم رعایت الزامات تفاهم نامه به شرح ذیل :

۱- عدم رعایت توان پایش ۶۰٪ پارامترهای مشمول خوداظهاری و یا ۵۰٪ حجم ریالی قرارداد در یک واحد توسط آزمایشگاه کارفرما.

۲- عدم مشخص نمودن پارامترهای مورد پایش توسط آزمایشگاه معتمد همکار و کارفرما

۳- همکاری با بیش از یک آزمایشگاه همکار در پایش خوداظهاری یک واحد، توسط آزمایشگاه کارفرما

تبصره: ارتکاب هر یک موارد بندهای فوق موجب صدور اخطار می‌گردد.